

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΝΟΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ :

Διάλυση Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα

ΟΝΟΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ:

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΔΑΝΙΑ του Αναστασίου

Αριθμός μητρώου – 7114 ΜΟ29

Επιβλέπων Καθηγητής – κ. Νικολόπουλος Ηλίας

Τριμελής Επιτροπή

κ. Νικολόπουλος Ηλίας

κ. Μιχόπουλος Μιχαήλ

κ. Παπαγρηγορίου Βλάσιος

Αθήνα, Νοέμβριος 2015

*Στους σημαντικούς ανθρώπους και νέους
Φίλους που γνώρισα στο «Νομικό Πολιτισμό»*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	3
Πρόλογος.....	5
Εισαγωγή.....	6
1. Κεφάλαιο Πρώτο : Η Έννοια και τα Χαρακτηριστικά της Διαδικασίας Διάλυσης Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα	9
1.1 Η Έννοια της Διαδικασίας Διάλυσης Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα	9
1.1.1 Το Είδος της Κοινοβουλευτικής Διάλυσης της Βουλής	13
1.1.2 Το Είδος της Δημοψηφισματικής Διάλυσης Βουλής	16
1.2 Αιτίες και Παράγοντες που Συντελούν στην Διάλυση Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα σε μια Χώρα.....	18
1.2.1 Αδυναμία Σχηματισμού Κυβέρνησης	18
1.2.2 Κυβερνητική Αστάθεια	18
1.3 Σχέση Πολιτεύματος και Διαδικασία Διάλυσης Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα σε μια Χώρα.....	23
1.4 Αναγκαία Στοιχεία και Πολιτικές Καταστάσεις που Καθιστούν Επιτακτική την Ανάγκη Διάλυσης Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα σε μια Χώρα.....	26
2. Κεφάλαιο Δεύτερο : Η Διάλυση Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα της Ελλάδος.....	29
2.1 Διαδικασία Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα	29
2.1.1 Αρμοδιότητες της Βουλής	32
2.2 Λόγοι Διάλυσης της Βουλής στο Πολίτευμα της Χώρας.....	35
2.2.1 Ομαλή Λήξη της Θητείας / Τακτική Διάλυση	35
2.2.2 Διάλυση της Βουλής λόγω αδυναμίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας .	35
2.2.3 Διάλυση της Βουλής Λόγω Αδυναμίας Σχηματισμού Κυβέρνησης	36
2.2.4 Διάλυση της Βουλής Λόγω Κυβερνητικής Αστάθειας	38
2.2.5 Διάλυση της Βουλής (...) Προκειμένου να Αντιμετωπισθεί Εθνικό Θέμα Εξαιρετικής Σημασίας.....	40
2.3 Παραδείγματα Περιπτώσεων Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα την Περίοδο 1977 έως το 2007.....	42
2.4 Παραδείγματα Περιπτώσεων Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα την Περίοδο από το 2007 και Έπειτα.....	51

3. Κεφάλαιο Τρίτο : Σύγκριση της Διαδικασίας Διάλυση της Βουλής στην Ελλάδα και σε Χώρα της Ευρώπης – Η Περίπτωση της Κύπρου	54
3.1 Πολίτευμα της Χώρας της Κύπρου και Σχετικές Λειτουργίες και Αρχές.....	54
3.2 Διαδικασίες που Ακολουθούνται για την Διάλυση της Βουλής στην Κύπρο ..	60
3.3 Διαφορές που Παρατηρούνται Σχετικά με τις Διαδικασίες Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα και στην Κύπρο	60
3.4 Στοιχεία Συντάγματος που Λαμβάνονται Υπόψη στην Διάλυση της Βουλής στις Δύο Χώρες και Αναλόγως του Πολιτεύματος της Καθεμιάς	61
3.4.1 Η Δυαδική Αρχή ως Θεμελιώδης Αρχή του Κυπριακού Συντάγματος.....	61
3.4.2 Η Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών στη Κύπρο	64
3.4.3 Προεδρική Διάλυση Βουλής στην Ελλάδα Βάσει Άρθρου 41	66
3.4.4 Κυβέρνηση που Διενεργεί τις Εκλογές στην Ελλάδα Μετά τη Διάλυση της Βουλής.....	69
3.4.5 Βασικές Αρμοδιότητες της Βουλής στην Ελλάδα.....	71
4. Κεφάλαιο Τέταρτο : Επίλογος – Συμπεράσματα	72
Βιβλιογραφία- Πηγές	82

ΛΗΜΜΑΤΑ - LEMMAS

- Διάλυση της βουλής - The dissolution of the Parliament
- Κοινοβουλευτική διάλυση - Parliamentary dissolution
- Δημοψηφισματική διάλυση - Dissolution of referendum
- Προεδρική διάλυση - Presidential dissolution
- Πρόεδρος της Δημοκρατίας - President of Democracy
- Πλειοψηφία - majority
- Κυβέρνηση - government
- Δημοκρατικό πολίτευμα - democratic regime
- Αρχή δεδηλωμένης
- Σύνταγμα - Constitution
- Εκλογές - elections
- Παραίτηση μειοψηφίας - resignation of minority
- Υποχρεωτική διάλυση - obligatory dissolution
- Προσυπογραφή - counter signature
- Εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας - national issue of great importance

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της διπλωματικής εργασίας είναι η Διάλυση της Βουλής στο Κοινοβουλευτικό σύστημα. Επίκεντρο στο εν λόγω σύστημα διακυβέρνησης είναι το Κοινοβούλιο. Προσπάθησα να καταγράψω και να παρουσιάσω τα στοιχεία σχετικά με τη Βουλή και το θεσμό της διάλυσής της κάνοντας μια μικρή αναδρομή στη χώρα που ξεκίνησε το αντιπροσωπευτικό σύστημα και εκσυγχρονίστηκε σε κοινοβουλευτικό, την Αγγλία. Στη συνέχεια έγινε λόγος συγκεκριμένα για τη χώρα μας, τη θέση της Βουλής και τους λόγους για τους οποίους επέρχεται η διάλυσή της. Η διάλυση της Βουλής γίνεται μόνο για τους λόγους που περιγράφονται λεπτομερώς στο Σύνταγμα. Αναφέρεται στο Σύνταγμα η τακτική διάλυση της Βουλής, λήξη της 4ετίας (αρ. 53, 40 παρ.1 Σ) και μορφές πρόωρης διάλυσης λόγω αδυναμίας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας (αρ. 32 παρ. 4- 41 παρ. 5Σ), λόγω αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης (αρ. 38 παρ. 1, 37 παρ. 3 εδ γ Σ) λόγω κυβερνητικής αστάθειας (αρ. 41 παρ. 1 Σ) και προκειμένου να αντιμετωπισθεί κρίσιμο εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας (41 παρ. 2 Σ). Γίνεται επίσης αναφορά στην κυβέρνηση που διενεργεί τις εκλογές μετά τη διάλυση της Βουλής. Στο τέλος γίνεται σύγκριση με την περίπτωση της Κύπρου επισημαίνοντας τις διαφορές ως προς τις διαδικασίες που ακολουθούνται για τη Διάλυση της Βουλής στην Ελλάδα και στην Κύπρο.

ABSTRACT

The subject of this thesis is the Dissolution of Parliament in the Parliamentary system. The focus in this system of government is the Parliament . I tried to record and present data about the parliament and its institution of dissolution by making a small flashback to the country that started the representative system and modernized parliamentary, England. Subsequently there is a discussion specifically about our country, the position of Parliament and the reasons for its occurring dissolution. The dissolution of the Parliament occurs only for the reasons described in detail in the Constitution. It is referenced in the Constitution the regular dissolution of the Parliament, at the end of the four year period (N. 53, 40 paragraph 1 Σ) and forms of early dissolution due to failure to elect the President of the Republic (n. 32 par. 4,41 par. 5 Σ) due to inability to form a government (n. 38 par 1, 37 par. 3 εδ γ Σ) due to government instability (n. 41 par.1 Σ) and to address critical national issues of exceptional importance (41 par. 2 Σ). Reference is also made to the government conducting the elections after the dissolution of the Parliament. At the end there is a comparison between Cyprus's case pointing out the differences in the procedures followed for the Dissolution of Parliament in Greece and Cyprus.

Πρόλογος

Βασικός σκοπός της εν λόγω μεταπτυχιακής εργασίας, είναι η συλλογή, καταγραφή και παρουσίαση στοιχείων σχετικά με την Διάλυση της Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα. Ως εκ τούτου και προκειμένου η εν λόγω εργασία να θεωρείται ορθή και αποτελεσματική ως προς τα στοιχεία που εξετάζει και αναλύει, διαχωρίζεται σε τρία βασικά κεφάλαια όπου στο μεν πρώτο αναλύει την έννοια και τα χαρακτηριστικά της διαδικασίας Διάλυσης της Βουλής στο κοινοβουλευτικό σύστημα, εξετάζοντας τις αιτίες και παράγοντες που συντελούν στην Διάλυση της Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα σε μια χώρα, τη σχέση πολιτεύματος και διαδικασία Διάλυσης της Βουλής στο κοινοβουλευτικό σύστημα σε μια χώρα και τα αναγκαία στοιχεία και πολιτικές καταστάσεις που καθιστούν επιτακτική την ανάγκη Διάλυσης της Βουλής στο κοινοβουλευτικό σύστημα σε μια χώρα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η Διάλυση της Βουλής στο κοινοβουλευτικό σύστημα της Ελλάδος με στοιχεία ανάλυσης και παρουσίασης ως προς την διαδικασία Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα, τους λόγους Διάλυσης της Βουλής στο πολίτευμα της χώρας, τις διαδικασίες που προηγούνται της Διάλυση της Βουλής στην Ελλάδα, τις διαδικασίες που ακολουθούν την Διάλυση της Βουλής στην Ελλάδα αλλά και τους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη στην Διάλυση της Βουλής στην Ελλάδα.

Τέλος στο τρίτο κεφάλαιο επιτελείται η σύγκριση της διαδικασίας Διάλυση της Βουλής στην Ελλάδα και σε χώρα της Ευρώπης – η περίπτωση της Κύπρου, επισημαίνοντας τις διαφορές πολιτεύματος των δύο χωρών, τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την Διάλυση της Βουλής στην Κύπρο, τις διαφορές που παρατηρούνται σχετικά με τις διαδικασίες Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα και στην Κύπρο αλλά και τους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη στη Διάλυση της Βουλής στις δύο χώρες αναλόγως του πολιτεύματος της καθεμιάς.

Εισαγωγή

Ο τρόπος διακυβέρνησης των σύγχρονων κρατών είναι πλέον η αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Η δημοκρατία ασκείται μέσω αντιπροσώπων και όχι απευθείας από το λαό. Η άμεση δημοκρατία όπως την έχουμε γνωρίσει στην αρχαία Αθήνα είναι στο σύγχρονο κόσμο ανέφικτη. Όπως έχει τονίσει ο Max Weber , λόγω της μεγάλης έκτασης των σύγχρονων κοινωνιών, των πολύπλοκων προβλημάτων, η άμεση λήψη των αποφάσεων από τον ίδιο το λαό δεν μπορεί να επιτευχθεί. Η μετάβαση από την απολυταρχία στο συνταγματικό κράτος, από τη μοναρχία στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία οφείλεται εν πολλοίς στις διεκδικήσεις των αστών. Στα χρόνια του Μεσαίωνα, ο μονάρχης ήταν αυτός που επιλαμβανόταν επι παντός επιστητού και στηριζόταν στην “ελέω θεού” βούλησή του. Η πάροδος των χρόνων, οι συνεχείς ανακατατάξεις όσον αφορά τις κοινωνικές τάξεις, τα διάφορα φιλοσοφικά ρεύματα, η επίδραση κάποιων χωρών χάρη στην ιδιοσυγκρασία τους και την ιδιαιτερότητά τους οδήγησαν στον εκσυγχρονισμό και εκδημοκρατισμό στον τρόπο διακυβέρνησης των σύγχρονων κοινωνιών.

Ο αντιπροσωπευτικός τρόπος διακυβέρνησης ξεκίνησε από την Αγγλία με αφορμή την υπογραφή της Magna Carta (1215) όπου υπήρξε κάποιος στοιχειώδης περιορισμός των βασιλικών αρμοδιοτήτων και θεμελίωση ενός πυρήνα δικαιωμάτων των λαϊκών στρωμάτων. Σημαντική καινοτομία και κομβικής σημασίας είναι η κατοχύρωση της Βουλής των Κοινοτήτων, ένα συλλογικό όργανο στο οποίο συμμετέχουν τα λαϊκά στρώματα. Η Αγγλία υπήρξε η γενέτειρα πολλών θεμελιωδών ρυθμίσεων και θεσμών .

Η καθιέρωση της Βουλής ως το συλλογικό όργανο που ασκεί τη νομοθετική εξουσία επιφορτίζεται με πλήθος αρμοδιοτήτων. Ο περιορισμός της βούλησης του μονάρχη, η ύπαρξη ατόμων με διαφορετικές απόψεις ιδεολογίες στο πλαίσιο της Βουλής οδηγεί στον εκσυγχρονισμό στον τρόπο διακυβέρνησης και την επικράτηση πλέον του κοινοβουλευτισμού. Στο επίκεντρο βρίσκεται το Κοινοβούλιο στο οποίο οι διάφορες απόψεις συνυπάρχουν και εναρμονίζονται ώστε να βρεθεί η καλύτερη λύση για το κοινωνικό σύνολο. Μετά την ισχυροποίηση της αστικής τάξης επικρατεί το δικαμεραλικό σύστημα όπου απαρτίζεται από τη Βουλή των Λόρδων (αριστοκράτες) και τη Βουλή των Κοινοτήτων (αστοί).

Η Αγγλία είναι η πρωτοπόρος χώρα που δίδαξε σ' όλο τον κόσμο τη σημασία του ανοιχτού διαλόγου που πρέπει να προκρίνεται για την επίλυση των διαφορών έναντι των συνεχών πολεμικών πρακτικών συρράξεων. Το σύνθημα “Evolution” (Εξέλιξη) και όχι “Revolution” (Επανάσταση) είναι χαρακτηριστικό στοιχείο του ιδιόρρυθμου αγγλικού συντηρητισμού που προσιδιάζει σε μια πολιτισμένη κοινωνία.

Το κοινοβουλευτικό σύστημα εδραίωσε τη θέση του Κοινοβουλίου ως προς τη διακυβέρνηση της χώρας. Πλέον οι σύγχρονες κοινωνίες έχουν επιλέξει αυτό το σύστημα με κάποιες παραλλαγές ανάλογα με το πολίτευμα (προεδρευόμενη, προεδρική ή κυβερνώσα βουλή). Ιδιαίτερη σημασία, επιφορτισμένο με ποικίλλες αρμοδιότητες είναι το Κοινοβουλίο είτε γίνεται λόγος για δικαμεραλικό σύστημα (δύο Βουλές) είτε για μονοκαμεραλικό (μονήρης Βουλή). Στην Ελλάδα, στο Σύνταγμα του 1927 κατοχυρώνεται ο κοινοβουλευτισμός ως συνταγματικό σύστημα, ως κανόνας δικαίου, αλλά δεν πρέπει να λησμονούμε ότι συναγόταν ήδη από τις διατάξεις του Συντάγματος του 1864.

Το Κοινοβούλιο το οποίο απαρτίζεται από άτομα με διαφορετικές απόψεις, τους αντιπροσώπους -βουλευτές, έχει ως βασική αρμοδιότητα την εκπροσώπηση του λαού και τη θέσπιση νόμων. Μ' αυτό τον τρόπο εκφράζεται η βούληση του κυρίαρχου λαού. Η ιδιαίτερη σημασία της Βουλής ως συλλογικού οργάνου φαίνεται και από το θεσμό της διάλυσης της που στην πορεία της ιστορίας έχει διαμορφωθεί με διάφορους τρόπους που ποικίλλουν από χώρα σε χώρα ανάλογα με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές καταστάσεις.

Στην Ελλάδα μετά τη Μεταπολίτευση αποτελεί γεγονός πως ο συντακτικός και ο αναθεωρητικός νομοθέτης, έχει ασχοληθεί εκτενώς με το ζήτημα της διάλυσης της Βουλής. Το κατά πόσο σπουδαίο είναι το θέμα αυτό, έχει επίσης φανεί από το γεγονός ότι στις προπαρασκευαστικές εργασίες του Συντάγματος του 1975 το θέμα της διάλυσης της Βουλής, ήταν θέμα πολιτικής αλλά και θεωρητικής έντασης.

Έτσι λοιπόν χαρακτηρίστηκε σημαντική ενέργεια και αρμοδιότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας. Φυσικά και κατά τη αναθεώρηση του 1986, δεν έλειψαν οι πολιτικές εντάσεις σε ότι είχε να κάνει με τη θέμα της διάλυσης της Βουλής. Στη διάρκεια των συζητήσεων για το Σύνταγμα του 1975, τόσο ο πολιτικός διάλογος όσο κι ο θεωρητικός προβληματισμός, είχε να κάνει με αρμοδιότητες νομοθετικές και ρυθμιστικές (Δημητρόπουλου, 2001).

Το κατά πόσο επίσης το δικαίωμα του Προέδρου να διαλύει τη Βουλή ήταν ευρύ, είχε άμεση σχέση με η διακριτική του ευχέρεια να μπορεί να σταματήσει την κυβέρνηση και να χειρίζεται επιλεκτικά τη δημιουργία μιας νέας. Ειδικά από τη στιγμή που δεν υπήρχε ξεκάθαρη πλειοψηφία. Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα στις μέρες μας, η διάλυση της Βουλής δεν είναι παρά ο τερματισμός της θητείας των βουλευτών, είτε η βουλευτική περίοδος έχει λήξει είτε σε κάποια άλλη χρονική στιγμή για λόγους που προέρχονται από το Σύνταγμα αλλά πάντα με την προκήρυξη των εκλογών.

Δεν είναι λίγα τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί από τη διάλυση της Βουλής από τη στιγμή που δημιουργούνται αντιρρήσεις για τον τρόπο με τον οποίο ο συντακτικός νομοθέτης χρησιμοποιεί (Μανιτάκη, 2004). Ο Δημητρόπουλος αναφέρει επίσης ότι διάλυση της Βουλής, αν και δεν είναι ακριβής, έχει επικρατήσει σαν *terminus technicus*. Ουσιαστικά έχει να κάνει με τη λήξη της θητείας των οργάνων της Βουλής. Η διάκριση που ο ίδιος κάνει είναι η εξής: (Δημητρόπουλου, 2001)

- Η διάλυση της Βουλής η οποία πραγματοποιείται με τη λήξη της βουλευτικής περιόδου, ονομάζεται τακτική και είναι σημαντικός παράγοντας του πολιτεύματος της Δημοκρατίας.
- Η διάλυση της Βουλής η οποία πραγματοποιείται πριν τη λήξη της βουλευτικής περιόδου ονομάζεται έκτακτη και σ' ότι την αφορά γίνεται χρήση σχετικού όρου

Σύμφωνα με τον Μαυριά, ο όρος διάλυση δεν μπορεί να αποδώσει με ακρίβεια τη λήξη της βουλευτικής περιόδου ή το τερματισμό της Βουλής. Ο όρος διάλυση χρησιμοποιείται τόσο στη θεωρία όσο και στην πρακτική χωρίς να έχει ακρίβεια. (Μαυριάς, 1993). Η λήξη της βουλευτικής περιόδου διακρίνεται από το Σύνταγμα μέσα από τις περιπτώσεις διάλυσης της Βουλής.

Ο όρος διάλυσης χρησιμοποιείται από το Συντακτικό νομοθέτη όταν ο τερματισμός της Βουλής είναι ομαλός. Ορολογικά εύστοχος είναι ωστόσο ο καταστατικός χάρτης με τη διάταξη του άρθρου 48 παράγραφος 3 (πριν την αναθεώρηση παράγραφος 4), η οποία αναφέρει τα εξής: *«η διάρκεια των κατά τις προηγούμενες παραγράφους μέτρων μπορεί να παρατείνεται ανά δεκαπενθήμερο μόνο με προηγούμενη απόφαση της Βουλής, η οποία συγκαλείται ακόμη και αν έχει λήξει η βουλευτική περίοδος ή η Βουλή έχει διαλυθεί»*.

Παρ' όλα αυτά, ο Μαυριάς τονίζει πως η ευρεία χρήση του όρου «διάλυση» στη θεωρία αποτελεί απλή ευθυγράμμιση με την ορολογία του συντακτικού νομοθέτη. Γενικότερα πολλά θέματα ορολογίας εμφανίζονται γύρω και από άλλες μορφές διάλυσης λόγω των πολλών κριτηρίων που χρησιμοποιούνται από συγγραφείς στη προσπάθειά τους να οριοθετηθούν.

Ο Δημητρόπουλος για παράδειγμα χρησιμοποιεί ως κριτήριο το λόγο και τον επιδιωκόμενο σκοπό στην προσπάθειά του να διακρίνει τις δυο μορφές διάλυσης. Αναγνωρίζει και μια τρίτη ειδική περίπτωση, την «Προεδρική Διάλυση» βάσει των άρθρων 32 παράγραφος 4 και 41 παράγραφος 5. Ο Βενιζέλος χρησιμοποιεί σαν κριτήριο την τυπολογική διάκριση στην οποία το αρμόδιο όργανο προβαίνει ώστε να διαλυθεί η Βουλή. Αναφέρονται δυο τύποι διάλυσης. Από τη μια η κυβερνητική και από τη άλλη η προεδρική. (Δασκαλάκη, 1992).

Τέλος σημειώνεται πως με το όρο κυβερνητική διάλυση γίνεται αναφορά σε όλες τις περιπτώσεις διάλυσης οι οποίες δημιουργούνται από την πολιτική πρωτοβουλία της Κυβέρνησης ή της Κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Η προεδρική διάλυση αναφέρεται στις περιπτώσεις όπου δημιουργούνται από το χειρισμό του αρχηγού κράτους και ο ίδιος αναλαμβάνει να προχωρήσει σε διάλυση (Μανιτάκη, 2004).

1. Κεφάλαιο Πρώτο : Η Έννοια και τα Χαρακτηριστικά της Διαδικασίας Διάλυσης Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα

1.1 Η Έννοια της Διαδικασίας Διάλυσης Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα

Αναφερόμενοι σχετικά στον όρο Διάλυση Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα μιας χώρας, θα λέγαμε σχετικά πως με τον όρο Διάλυση της Βουλής, νοείται ο τερματισμός του χρόνου θητείας των εκλεγμένων βουλευτών των κομμάτων της Βουλής, για ορισμένους και συγκεκριμένους λόγους (Δασκαλάκη, 1992).

Η Βουλή ως σώμα, διακρίνεται σε τακτική και πρόωρη. Με τον όρο τακτική αναφέρεται η κανονική θητεία των βουλευτών και η λήξη της θητείας τους έρχεται

στο φυσιολογικό χρόνο και αφού τελειώσει η Βουλευτική περίοδος (Σπυρόπουλου, 1988).

Αφού λοιπόν τελειώσουν τα τέσσερα (4) χρόνια θητείας των Βουλευτών σε ένα Κοινοβουλευτικό Σύστημα, η Βουλή διαλύεται και με αυτό τον τρόπο το Δημοκρατικό πολίτευμα εφαρμόζεται αντίστοιχα ως προς τις σχετικές προβλέψεις. Δεν είναι όμως λίγες κάποιες περιπτώσεις όπου η βουλευτική περίοδος πρέπει να διακοπεί ξαφνικά και εξαιτίας ανωτέρων λόγων.

Έτσι δημιουργείται η πρόωγη διακοπή της που είναι έκτακτη από τη στιγμή που δεν έχει ολοκληρωθεί η τετράχρονη διάρκεια ζωής της (Δημητρόπουλου, 2001). Ουσιαστικά τρεις (3) είναι οι μορφές της έκτακτης διάλυσης της Βουλής και έχουν ως εξής:

- Κοινοβουλευτική
- Δημοψηφισματική
- Κυβερνητική

Ως παράδειγμα αναφέρεται η περίπτωση της χώρας της Μεγάλης Βρετανίας, όπου σε παλαιότερη περίοδο όπου αναπτύχθηκε και διαδόθηκε ο Κοινοβουλευτισμός, Ο ίδιος μπορούσε να διακόψει τις κυβερνήσεις που δεν ικανοποιούσαν τα συμφέροντά του. Η Αγγλία θεωρείται η μητέρα του κοινοβουλευτισμού- mater Parlamentarum. Πλήθος θεμελιωδών συνταγματικών ρυθμίσεων και θεσμών που τυγχάνουν παγκόσμιας εφαρμογής έχουν τις ρίζες του στην Αγγλία. Τέτοια παραδείγματα είναι το αντιπροσωπευτικό σύστημα, το σύστημα των δύο νομοθετικών σωμάτων, ο θεσμός της κυβέρνησης, της αντιπολίτευσης κ.α.

Στη μακράιωνη συνταγματική ιστορία της Αγγλίας παράλληλα με το Στέμμα υφίσταται και ένα συλλογικό όργανο. Έχοντας ως αφετηρία το έτος 1215 και τη Magna Carta Liberatum (Μέγας Χάρτης των Ελευθεριών) η οποία αποτελεί σταθμό στη συνταγματική ιστορία της Αγγλίας και εν γένει στην παγκόσμια κοινότητα γίνεται αρχή για περιορισμό των βασιλικών αρμοδιοτήτων και ένα πρώτο πυρήνα δικαιωμάτων των λαϊκών στρωμάτων. Η συνύπαρξη του Magnum Consilium – Μεγάλου Συμβουλίου των ευγενών – είναι γεγονός. Αναδεικνύεται ιδιαίτερης σημασίας το γεγονός αυτό καθ' ότι πρόκειται για έγγραφη συμφωνία – συμβιβασμό όπου οι διαφωνίες μπορούν να διαυθετηθούν με διάλογο και όχι ένοπλες συρράξεις . Επίσης οι διατάξεις αυτές που αναφέρονται στις ελευθερίες δίνουν θάρρος και

κίνητρο στους απλούς ανθρώπους ώστε να διεκδικούν περισσότερο απέναντι στο βασιλιά και στους ευγενείς. Αυτά τα στοιχεία συνθέτουν τα χαρακτηριστικά του αγγλικού πολιτεύματος και ευλόγως του έχουν προσδώσει το χαρακτηρισμό ως «ιδιόρρυθμος αγγλικός συντηρητισμός» που οδηγεί στην πρόοδο. Οι συνεχείς «αγώνες» και μεταρρυθμίσεις στην πάροδο του χρόνου με την ανάδειξη νέων κοινωνικών τάξεων, την ισχυροποίηση των θεσμών και κυρίως της Βουλής των Κοινοτήτων ως αντιπροσώπων του λαού οδήγησε στη θεμελίωση της καθαρής δημοκρατίας (pure democracy) όπου θεμέλιο είναι η λαϊκή κυριαρχία. Έως ότου όμως η «κλασική δημοκρατία» εγκαθιδυθεί πλήρως και γίνει η εμπέδωση των νομοθετικών σωμάτων ο Βασιλιάς είχε ιδιαίτερα προνόμια. (Παπαρηγορίου, 2006)

Σχετικά με τα ιδιαίτερα προνόμια του Βασιλιά χαρακτηριστικό είναι αυτό που αφορά τη διάλυση της Βουλής. Συνεπώς με πρωτοβουλία του Βασιλιά γινόταν η διάλυση της Βουλής πριν από την κανονική της χρονική θητεία. Έτσι το δικαίωμα διάλυσης της Βουλής, έχει αναγνωρισθεί κι από άλλα Συντάγματα της Ευρώπης. Η διάλυση είχε προσωπικό χαρακτήρα από το μονάρχη και αποτελούσε όπλο κατά των αντιτιθεμένων στη Βουλή. Δεν ήταν ένα μέσο έκκλησης του μονάρχη στο εκλογικό σώμα. Ήταν ένα μέσο κάμψης της αντίστασης της Βουλής και υποταγής της στο μονάρχη. Με τη διάλυση ο μονάρχης απαλλασσόταν από τη Βουλή που ήταν ενοχλητική για εκείνον και ήλπιζε ότι η νέα Βουλή θα ήταν καλύτερη και λιγότερο άκαμπτη και υποτακτική.

Πάλι αν και η νέα Βουλή ήταν ίδια με την προηγούμενη θα προχωρούσε σε διάλυση. Παραδείγματα τέτοια είναι οι συνεχείς διαλύσεις Βουλής από το 1625 μέχρι το 1640 στη Βουλή των Κοινοτήτων από το Κάρολο Ι και από το 1862 μέχρι το 1869 από το βασιλιά της Πρωσίας και το Γουλιέλμο Ι.

Σημειώνεται δε πως σε πολιτεύματα δημοκρατικά και κοινοβουλευτικά, η διάλυση της Βουλής ήταν κατά της λαϊκής κυριαρχίας αφού η Βουλή ήταν η έκφρασή της (Μανιτάκη, 2004). Ήταν μέσο δημοκρατικό, αφού από αυτή γινόταν έκκληση στο λαό για αρμονία στη Βουλή όταν υπήρχε πρόβλημα. Χωρίς τη διάλυση, η Βουλή θα ήταν σε θέση να επιβάλλει κυβερνήσεις και να ασκεί πολιτική υποστηριζόμενη από το λαό.

Η δημοψηφισματική πολιτική μπορεί και συμβιβάζεται σε αρχές διάκρισης εξουσιών και αποτελεί ισορροπία ανάμεσα σε νομοθετική και εκτελεστική εξουσία. Σε κάποια κράτη δε, το δικαίωμα αυτό είναι κυβερνητικό. Σε καμία περίπτωση δεν έχει χαρακτήρα άσκησης προσωπικού από το βασιλιά αλλά αποτελεί έκκληση στο

λαό. Η ανάδειξη της νέας Βουλής είναι απαραίτητη κάποιες φορές αν ο λαός το επιθυμεί. Μετά τα αποτελέσματα των εκλογών, δεν επιτρέπεται η επανάληψη της διαδικασίας (Δημητρόπουλου, 2001).

Αναφέρονται μόνο ορισμένοι κανόνες οι οποίοι διαμορφώθηκαν από Άγγλους θεωρητικούς και σύμφωνα με τους οποίους απαγορεύεται η διάλυση η βασιλική η οποία προέρχεται από πρωτοβουλία του βασιλιά αν εκείνος δε συμφωνεί με τη πλειοψηφία τη Βουλής. Ο βασιλιάς μπορεί να διαλύσει τη Βουλή αν: (Σπυρόπουλου, 1988).

- Η κυβέρνηση επιθυμεί ν' αναγνωρίσει τη θέληση του λαού για θέματα γενικής πολιτικής όπου η Βουλή δε συμφωνεί
- Η κυβέρνηση επιθυμεί νέες εκλογές για την ενδυνάμωση της λαϊκής φωνής
- Αν εικάζεται δυσαρμονία πλειοψηφίας Βουλής στο λαϊκό φρόνημα

Έτσι αναφέρεται για παράδειγμα ότι στην Αγγλία τα έτη 1834 και 1839, έγιναν δυο (2) συνεχείς διαλύσεις με δυσμενή εκλογικά αποτελέσματα και μάλιστα μέχρι τότε κανένας βασιλιάς δεν είχε ασκήσει το δικαίωμα διάλυσης Βουλής κατά της Κυβέρνησης. Η διάλυση πρέπει να προέρχεται από την απόλυτη άσκηση και κρίση του Βασιλιά σύμφωνα με το άρθρο 37 όπου μόνο εκείνος μπορεί να διαλύσει τη Βουλή και πρέπει η απόφαση αυτή να είναι υπογεγραμμένη από το Υπουργικό Συμβούλιο και να είναι σύμφωνα με τους εκλεγέντες και να εφαρμοσθεί σε 45 ημέρες (Δασκαλάκη, 1992).

Από την ημέρα διάλυσης υπολογίζονται οι ημερομηνίες και τα ανώτατα χρονικά περιθώρια. Δεν πρέπει να τα υπερβεί κανείς. Χρειάζονται όλες οι υπογραφές του Υπουργικού Συμβουλίου που έχει και την ευθύνη της διάλυσης.

Το δικαίωμα αυτό του βασιλιά δεν είναι αντίθετο στη κυριαρχία του λαού αλλά αποτελεί έκκληση σ' αυτόν και επομένως είναι και ωφέλιμο διάταγμα γύρω από τη διάλυση και τη σύγκλιση νέων εκλεγέντων. Τα χρονικά όρια δεν πρέπει να υπερβούν αλλά μπορούν να είναι πιο σύντομα. Η νέα Βουλή συγκαλείται σε τρεις μήνες και μέσα σε 50 ημέρες από τη ημερομηνία διάλυσης. Σε περίπτωση που ο βασιλιάς θεωρεί ότι η νέα Βουλή δεν αντιπροσωπεύει τη λαϊκή βούληση, μπορεί να διαλύσει και πάλι τη Βουλή και να διατηρήσει υπουργείο που θα αποδοκιμάζεται από

τη Βουλή ή το λαό. Το δικαίωμα αυτό είναι ένα αμυντικό μέσο του Στέμματος και ισχύει σε κράτη με κοινοβουλευτικό σύστημα (Βενιζέλου, 1991).

Σύμφωνα με το άρθρο 37 δε, ο βασιλιάς μπορεί να διαλύσει τη Βουλή αν εκείνη είναι σε σύνοδο, τακτική ή έκτακτη. Πρέπει όμως να τη διαλύσει πριν εκείνη συγκροτηθεί σε Σώμα. Ο Βενιζέλος θεωρεί ότι δεν είναι σε θέση να διαλύσει τη Βουλή δυο φορές για τον ίδιο λόγο αφού η πρώτη Βουλή είναι η έγκυρη. Έτσι ανακύπτει το θέμα ελέγχου για τα προνόμια του Στέμματος κατά το άρθρο 37 όπου προκηρύσσονται εκλογές σε 45 ημέρες και μέσα σε τρεις μήνες θα συγκαλείται Βουλή (Βενιζέλου, 1991).

Ωστόσο, για πρώτη φορά στην Ελλάδα το δικαίωμα για τη διάλυση της Βουλής, κατοχυρώνεται το έτος 1844. Από τη στιγμή που εξακριβώνεται αδυναμία για το σχηματισμό Κυβέρνησης μπορεί να πραγματοποιηθεί κοινοβουλευτική διάλυση ή ακόμα και αν υφίσταται μια κυβερνητική αστάθεια. Κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο αν το κοινοβουλευτικό σύστημα φαίνεται πως υπολειτουργεί σε μια κοινωνία (Βενιζέλου, 1991).

Αν δηλαδή έχει εντοπισθεί αδυναμία στο λαϊκό αίσθημα ή πρέπει να γίνει μια προσπάθεια για ανανέωση της εντολής από το λαό, αποφασίζεται σχετικά η δημοψηφισματική διάλυση. Επίσης, σύμφωνα με την ανανέωση του Συνταγματικού κειμένου το 1986, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έχει το δικαίωμα να διαλύσει τη Βουλή με σκοπό να ανανεωθεί η λαϊκή εντολή. Έτσι η διάλυση ονομάζεται Κυβερνητική. Στη περίπτωση που εμφανισθεί αδυναμία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και δεν έχει εμφανισθεί η πλειοψηφία που χρειάζεται στη Βουλή, τότε εφαρμόζεται η προεδρική διάλυση (Δημητρόπουλου, 2001).

1.1.1 Το Είδος της Κοινοβουλευτικής Διάλυσης της Βουλής

Κοινοβουλευτική Διάλυση της Βουλής υφίσταται για λόγους που σχετίζονται άμεσα με το Κοινοβούλιο (λήξη θητείας των βουλευτών, αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, κυβερνητική αστάθεια). Σε παλαιότερες περιόδους, είναι γνωστό ότι η Βουλή διαλυόταν μόνο αφού το επιθυμούσε ο Μονάρχης σε μια κοινωνία με αντίστοιχο πολίτευμα. Ο ίδιος ήταν σε θέση να διακόψει το κοινοβουλευτικό πρόγραμμα και την εφαρμογή του και έτσι να έχει την ευκαιρία να ορίσει την κυβέρνηση που ο ίδιος επιθυμούσε (Σπυρόπουλου, 1988). Η πράξη αυτή επομένως

θεωρούνταν κακή για το κοινοβουλευτικό σύστημα και ευνοούσε τον ίδιο το Μονάρχη και τη δράση του. Ο ίδιος επίσης μπορούσε να αναστείλει τη λειτουργία της Βουλής αν το επιθυμούσε σχετικά. Δεν ήταν λίγες οι φορές όπου η διακοπή της οδηγούσε σε διάλυση αυτής. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος όμως που ισχύει στις μέρες μας, προβλέπεται η διάλυση της Βουλής στις εξής περιπτώσεις: (Δημητρόπουλου, 2001)

- Αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης
- Κυβερνητική αστάθεια
- Εμφάνιση σημαντικού κυβερνητικού εθνικού θέματος
- Αδυναμία εκλογής προέδρου Δημοκρατίας έπειτα από τρεις (3) συνεχόμενες ψηφοφορίες

Σε περίπτωση που ισχύουν οι τρεις (3) πρώτοι λόγοι, είναι υποχρεωτική η διάλυση της Βουλής. Δυνητική θεωρείται η τελευταία περίπτωση. Η κρίση στο συνταγματικό και στο πολιτικό χώρο είναι πάντα συνδεδεμένη με τη διάλυση της Βουλής, την Κοινοβουλευτική. Είναι αρκετά πολύπλοκη αφού πρέπει να εξετασθούν ορισμένες παράμετροι ώστε να επέλθει η διάλυση. Στη περίπτωση αυτή λαμβάνονται υπόψη:

- Το μέγεθος της κρίσης
- Οι αποφάσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας
- Οι γενικότερες πολιτικές συνθήκες

Επομένως η Κοινοβουλευτική Διάλυση είναι συνδεδεμένη με τις όποιες εξελίξεις συμβαίνουν στο πολιτικό προσκήνιο. Κυβέρνηση και κοινοβουλευτισμός φέρουν στενή σχέση από τη στιγμή που για να υπάρχει Κυβέρνηση πρέπει να υπάρχει και Βουλή. Η εμπιστοσύνη της Βουλής είναι απαραίτητη. Αν η σχέση αυτή διαταραχθεί, η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης είναι εμφανής (Βενιζέλου, 1991).

Η περίπτωση αστάθειας από συχνή εναλλαγή βραχύβιων κυβερνήσεων, είναι επίσης πολύ πιθανή περίπτωση. Μέσο υπέρβασης της κυβερνητικής κρίσης, χαρακτηρίζεται η διάλυση της Βουλής από το Σύνταγμα. Μόνο αν υπάρχει εξαιρετική ανάγκη πρέπει να πραγματοποιηθεί. Με λίγα λόγια, μόνο αν όλες οι

προσπάθειες για να ξεπερασθεί η κρίση δεν έχουν αποτέλεσμα. Έτσι ο συντακτικός νομοθέτης της χώρας μόνο αν υπάρξει τέτοιου είδους πρόβλημα προχωράει σε διαδικασίες διάλυσης της Βουλής. Η κοινοβουλευτική διάλυση μπορεί να συμβεί ενόψει συνταγματικοπολιτικής κρίσης.

Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να γίνει αναδρομικά για κάποιες παλαιές κρίσεις κυβερνητικής αστάθειας ή αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης. Μόνο ενώ συμβαίνει το πρόβλημα. Η κυβερνητική αστάθεια και η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης είναι οι βασικοί λόγοι. Ο πρώτος λόγος σχετίζεται με τη διατήρηση της κυβέρνησης στην εξουσία κι ο δεύτερος λόγος με τη δυνατότητα αστάθειας. Αλλά και οι δυο λόγοι κατέχουν σημαντικό ρόλο στο κοινοβουλευτικό σύστημα και στην ισχύ του. Αρχή της ανάδειξης κυβέρνησης, είναι η αρχή της δεδηλωμένης.

Έτσι ορίζεται ότι ο Πρωθυπουργός είναι ο αρχηγός του κόμματος, αφού έχει και την πλειοψηφία των εδρών στη Βουλή. Η διάλυση λογικά θα γίνει λόγω κυβερνητικής αστάθειας ή λόγω αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης. Είναι όμως υποχρεωτική η λειτουργία της αρχής της δεδηλωμένης. Σ' ότι αφορά την κυβερνητική αστάθεια η ύπαρξη της δεδηλωμένης είναι απαραίτητη.

Για να διαλυθεί η Βουλή, πρέπει να έχει παραιτηθεί η προηγούμενη κυβέρνηση κάτι το οποίο δεν σημαίνει απαραίτητα και τη διάλυση από τη στιγμή που κάτι τέτοιο είναι η έσχατη λύση. Πολύ απλά, μπορεί να συμβεί. Το ότι υπάρχει μια στενή σχέση μεταξύ διάλυσης και κυβέρνησης, είναι εμφανές από το γεγονός ότι η δυσλειτουργία της Κυβέρνησης είναι σοβαρή αιτία για κάτι τέτοιο (Σπυρόπουλου, 1988).

Αν η Βουλή αποσύρει την εμπιστοσύνη της στην κυβέρνηση, τότε η κυβέρνηση θα χάσει την πλειοψηφία. Έτσι προχωρά σε παραίτηση για να μην έχει πολιτικό κόστος. Δεν είναι πολλές οι περιπτώσεις όπου μια κυβέρνηση θα παραιτηθεί αφού έχει καταψηφισθεί στο Κοινοβούλιο. Στη περίπτωση παραίτησης πλειοψηφίας, δεν θα αποσύρει την εμπιστοσύνη της η βουλή αλλά η ίδια η κυβέρνηση θα αποχωρήσει έπειτα από απόφασή της. Σε γενικές γραμμές τα στάδια της διάλυσης είναι τα εξής: (Βενιζέλου, 1991)

➤ Παραίτηση Κυβέρνησης

- Διερευνητική Διαδικασία. Δίνονται εντολές διερεύνησης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας
- Το επόμενο στάδιο είναι η σύγκλιση αρχηγών ώστε να διερευνηθεί ο σχηματισμός αυτοδύναμης κυβέρνησης πλειοψηφίας ή συνασπισμού
- Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απαλλάσσει την κυβέρνηση από τα καθήκοντά της και ορίζει προεκλογική κυβέρνηση
- Ο υπηρεσιακός πρωθυπουργός προσυπογράφει το διάταγμα διάλυσης και ορίζει τη προεκλογική κυβέρνηση

1.1.2 Το Είδος της Δημοψηφισματικής Διάλυσης Βουλής

Ένα διαφορετικό είδος διάλυσης της Βουλής εκτός από τη Κοινοβουλευτική, είναι και η Δημοψηφισματική όπου προκαλείται με απόφαση της κυβέρνησης. Ο λόγος γι' αυτή τη μορφή διάλυσης, είναι η έκφραση της βούλησης του εκλογικού σώματος, της λαϊκής ετυμηγορίας και της λαϊκής θέλησης (Βενιζέλου, 1991). Το συνταγματικό της στοιχείο είναι ότι προκαλείται με στόχο να δηλώσει το εκλογικό σώμα τη θέση του για ορισμένα ζητήματα. .

Μπορεί όμως να υπάρχουν και άλλα αίτια ή/και όχι. Αυτή η μορφή διάλυσης, είναι η θεωρητική βάση ενός γενικού θεσμού διάλυσης. Σύμφωνα με το Σύνταγμα και το άρθρο 41 παρ. 2,3,4, αυτή η μορφή διάλυση εμφανίζεται για λόγους ανανέωσης της λαϊκής εντολής και όχι για λόγους δυσαρέσκειας του λαϊκού αισθήματος (Δημητρόπουλου, 2001).

Στην περίπτωση αυτή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαλύει τη Βουλή έπειτα από πρόταση της κυβέρνησης η οποία έχει ψήφο εμπιστοσύνης ώστε η λαϊκή εντολή να ανανεωθεί. Το κέντρο βάρους της διάλυσης βρίσκεται σε ένα συγκεκριμένο εθνικό θέμα μεγάλης σημασίας. Η πραγματική αιτία διάλυσης δεν είναι το ενδιαφέρον στοιχείο αλλά η εικονικότητα της διάλυσης. Την ίδια στιγμή οι παράγοντες γι' αυτή τη μορφή διάλυσης, είναι οι ακόλουθοι: (Μανιτάκη, 2004)

- Διατήρηση κυβερνητικής πλειοψηφίας
- Υποβολή πρότασης κυβέρνησης
- Επίκληση εθνικού ζητήματος

Αυτό το είδος διάλυσης της Βουλής, εμφανίζεται όταν δεν υπάρχει κοινοβουλευτικός λόγος διάλυσης και στο κοινοβούλιο υπάρχει πλειοψηφία. Είναι δυνατό να υπάρχει πλειοψηφία αλλά να γίνεται και διάλυση για λόγους καλύτερης λειτουργίας πολιτεύματος. Μπορεί να χαρακτηριστεί και ως δημοκρατική συνταγματική πολυτέλεια (Σπυρόπουλου, 1988). Η εμφάνιση της γίνεται συνήθως σε

- Περιόδους πολιτικής κρίσης ή διαφωνίας με τη πλειοψηφία και τον ανώτατο άρχοντα
- Οξύτερες δυσκολίες διάλυσης

- Απουσία υποχρεωτικού δικαιολογητικού λόγου

Γι' αυτό το λόγο η διάλυση αυτή αποτελεί το πρόσχημα και αφού υπάρχει πλειοψηφία να προχωρά σε διάλυση Βουλής. Επισημαίνεται επίσης πως ο χαρακτήρας αυτής της διάλυσης, δεν είναι υποχρεωτικός αλλά δυνητικός. Δεν επιβάλλεται από το Σύνταγμα η διάλυση της Βουλής.

Ο χαρακτήρας της είναι εξωκοινοβουλευτικός που συνιστά κάποιες φορές τροποποίηση κοινοβουλευτικού συστήματος. Η διάλυση αυτή είναι αιτιώδης και δεν χρειάζεται η διαδικασία εξακρίβωσης. Έχει καταστεί μέσο κομματικού ανταγωνισμού. Είναι χρήσιμη, ωστόσο, τόσο για τη μειοψηφία όσο και για την πλειοψηφία και πάντα με τη βοήθεια του αρχηγού και των κομμάτων. Οι κατηγορίες της είναι δυο σχετικά: (Βενιζέλου, 1991)

- Η διάλυση πλειοψηφίας
- Η διάλυση μειοψηφίας

Η δεύτερη περίπτωση αφορά την αντιπλειοψηφιακή διάλυση και διενεργείται από τη κυβέρνηση μειοψηφίας. Δεν μπορεί επομένως να χάσει την υπεροχή της. Στην Ελλάδα, χρησιμοποιήθηκε ως μέσο για τη μετατροπή της μειοψηφίας σε πλειοψηφία. Υπάρχει και το αντιπλειοψηφιακό στοιχείο όπου η πλειοψηφία πετυχαίνει τη διάλυση της Βουλής πρόωρα. Η μορφή της είναι ανάλογη με τα κράτη που λειτουργεί. Στα μοναρχικά κράτη, αν ο μονάρχης θέλει τη βοήθεια των κομμάτων και των εκλεγόμενων, τη χρησιμοποιούσε σχετικά αλλά μπορεί να χρησίμευε και ως μέσο τερματισμού του βίου (Δασκαλάκη, 1992).

1.2 Αιτίες και Παράγοντες που Συντελούν στην Διάλυση Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα σε μια Χώρα

1.2.1 Αδυναμία Σχηματισμού Κυβέρνησης

Η αδυναμία σχηματισμού Κυβέρνησης είναι σημαντικός λόγος για διάλυση της Βουλής, αφού δημιουργεί πρόβλημα για τη λειτουργία του πολιτεύματος. Οδηγεί σε υποχρεωτική διάλυση της Βουλής, αφού δεν υπάρχει απόλυτη πλειοψηφία κι οι έδρες δίνονται σε διαφορετικά κόμματα. Η δημιουργία συνασπισμού επίσης δεν είναι εφικτή. Στη περίπτωση που και οι διερευνητικές διαδικασίες δεν καρποφορήσουν, τότε η όλη διαδικασία περνά σε σύγκλιση των αρχηγών κομμάτων. Δεν είναι πολλές οι πιθανότητες σχηματισμού κυβέρνησης πλειοψηφίας στην περίπτωση αυτή (Βενιζέλου, 1991).

1.2.2 Κυβερνητική Αστάθεια

Η Κυβερνητική Αστάθεια αναφέρεται ως αιτία στην Προεδρική Διάλυση της Βουλής, αφού εφαρμόζεται με τη πρωτοβουλία του Προέδρου της Δημοκρατίας. Από το άρθρο 41 παρ.1, αναφέρεται ως αντικειμενικός λόγος διάλυσης και η βάση της είναι η εναλλαγή ή η καταψήφιση δύο (2) Κυβερνήσεων σε μια βουλευτική περίοδο. Μόνο όμως αν η κυβέρνηση δεν έχει εξασφαλίσει τη σωστή λειτουργία του πολιτεύματος (Δημητρόπουλου, 2001).

Η κυβερνητική αστάθεια αναφέρεται πάντα σε συνδυασμό με κακό κυβερνητικό χειρισμό πολιτικών εξελίξεων, απουσία κυβερνητικού προγράμματος και γενικής αστάθειας. Μπορεί να είναι τυπική ή ουσιαστική. Τυπική σ' ότι αφορά τη συχνή εναλλαγή κυβερνήσεων στην εξουσία. Η ουσιαστική σχετίζεται με το πόσο αποτελεσματικό είναι το κυβερνητικό έργο. Για τη διάλυση της Βουλής αναφέρονται σχετικά δυο βασικοί παράγοντες.

- Η καταψήφιση ή η παραίτηση δυο (2) κυβερνήσεων
- Απουσία σταθερότητας κυβερνητικού μηχανισμού

Σε καμία περίπτωση επίσης, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί διάλυση της Βουλής από κυβερνητική αστάθεια για παλαιότερες ασταθείς Κυβερνήσεις. Στόχος είναι να προστατευθεί η παρούσα κατάσταση. Σκοπός της διάλυσης, είναι να ξεπεραστούν τα όποια προβλήματα και να ξεπερασθεί η παρούσα δύσκολη φάση.

Αλλαγή κυβέρνησης δεν συνεπάγεται ο θάνατος ή η αλλαγή πρωθυπουργού αλλά ούτε και ο ανασχηματισμός Κυβέρνησης σημαίνει το ίδιο, δηλαδή το δικαίωμα διάλυσης Βουλής ώστε να ανανεώσει τη λειτουργία του κόμματός του. Σημαντικό είναι και το θέμα τη προσυπογραφής διάλυσης του διατάγματος. Δεν είναι παρά μια τυπική νομική πράξη υποχρεωτική η οποία όμως εξασφαλίζει τη λειτουργία του πολιτεύματος (Βενιζέλου, 1991).

Αν υπάρχει δημοψηφισματική διάλυση, τότε το Υπουργικό Συμβούλιο αναλαμβάνει την προσυπογραφή και το διάταγμα διάλυσης το αναλαμβάνει ο υπηρεσιακός πρωθυπουργός. Σύμφωνα με το Σύνταγμα, αναφέρεται ότι στη Βουλή δεν μπορεί να γίνει διάλυση αν δεν περάσει ένας χρόνος από τη προηγούμενη διάλυση. Μοναδική εξαίρεση είναι οι περιπτώσεις κυβερνητικής αστάθειας. Σε καμία περίπτωση δε μπορεί να γίνει διάλυση της Βουλής για το ίδιο θέμα, δυο φορές μέσα σε ένα μικρό χρονικό διάστημα.

Ο κανόνας αυτός αποβλέπει στο ν' αποτραπούν γεγονότα παρόμοια με αυτά του 1915. Την εποχή που η σύγκρουση Βενιζέλου και Κωνσταντίνου, για θέματα εξωτερικής πολιτικής είχαν δημιουργήσει προβλήματα. Η διαδικασία διερεύνησης των λόγων για τη διάλυση της Βουλής σχετίζονται αντίστοιχα με διαφόρους λόγους. Τα στάδια αυτά είναι τα εξής (Σπυρόπουλου, 1988)

- Οι Διερευνητικές Εντολές
- Σύγκλιση Αρχηγών

Η παραίτηση δε της μειοψηφίας, ανάγεται στην ευρεία διαδικασία. Αν κανένα κόμμα δεν έχει πλειοψηφία σύμφωνα με την αρχή της δεδηλωμένης, το Σύνταγμα επιβάλλει την αναλυτική διαδικασία εξακρίβωσης. Στη συνέχεια, είναι το στάδιο της σύγκλιση αρχηγών για συνοπτική διακρίβωση. Είναι η τελευταία προσπάθεια για να μη διαλυθεί η Βουλή με το σχηματισμό κυβέρνησης. Αν ο σχηματισμός είναι εφικτός, τότε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δε μπορεί να διαλύσει τη Βουλή.

Η παραίτηση μειοψηφίας είναι η τελευταία περίπτωση για δεύτερη φορά. Οι διαδικασίες που θα ακολουθηθούν, δεν έχουν σημασία. Στη διάρκεια σύγκλισης αρχηγών, οι προτάσεις για σχηματισμό κυβέρνησης μπορεί να είναι πολλές. Μπορεί να συμβούν σχετικά τ' ακόλουθα γεγονότα (Μανιτάκη, 2004)

- Η Βουλή θα διαλυθεί, αν υπάρχει αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης
- Αν οι αρχηγοί κομμάτων προτείνουν αυτοδύναμη κυβέρνηση
- Αν οι αρχηγοί κομμάτων προτείνουν κυβέρνηση συνασπισμού όπου η Βουλή δεν θα διαλυθεί, αν είναι μετά από τη πρώτη παραίτηση. Σε περίπτωση δεύτερης παραίτησης, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να διαλύσει τη Βουλή.

Σε περίπτωση που δεν υπάρξει κάποια λύση στη σχηματισμό κυβέρνησης, η Βουλή θα διαλυθεί ακόμα και αν η σύγκλιση αρχηγών δεν μπορέσει να εξακριβώσει τους πραγματικούς λόγους διάλυσης. Πριν από τη σύγκλιση αρχηγών, θα πρέπει να σημειωθεί πως έχει δημιουργηθεί μια σχετική προεκλογική κυβέρνηση η οποία θα διεξάγει τις εκλογές και θα πρέπει να έχει εμπιστοσύνη από την διαλυόμενη Βουλή (Σπυρόπουλου, 1988).

Η προεκλογική κυβέρνηση μπορεί να είναι οικουμενική ή υπηρεσιακή. Η οικουμενική είναι εκείνη που αποτελείται από όλα τα κόμματα και η υπηρεσιακή εκείνη με πρωθυπουργό έναν από τους προέδρους των τριών (3) ανωτάτων δικαστηρίων. Σε τριάντα (30) ημέρες ανακηρύσσονται οι εκλογές με σχετικό Προεδρικό Διάταγμα. Το Σύνταγμα του 1975, αναφέρει ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει το δικαίωμα να διαλύσει τη Βουλή αν το λαϊκό αίσθημα είναι σε αντίθεση με τη Βουλή (Βενιζέλου, 1991).

Αντίστοιχα, το Σύνταγμα του 1986 αναφέρει ότι ο παραπάνω λόγος για τη διάλυση της Βουλής, καταργήθηκε με σκοπό να μην υπάρχουν σχετικοί ανταγωνισμοί σε Πρόεδρο Δημοκρατίας και αρχηγό κυβέρνησης. Σε καμία περίπτωση το εκλογικό σώμα δεν πρέπει να θεωρείται θύμα των πολιτικών αντιθέσεων.

Το Σύνταγμα του 1975 επίσης, αναφέρει ότι στο τελευταίο στάδιο διάλυσης είναι υποχρεωμένος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να συγκαλέσει Συμβούλιο Δημοκρατίας αλλά δεν δεσμεύεται να είναι σύμφωνος με την άποψή του ή και να την

ακολουθήσει. Η γνώμη αυτή είναι τυπική. Αν η σύνθεση της Βουλής δεν εξασφαλίζει την κυβερνητική σταθερότητα δεν είναι πάντα αναγκαίο να υπογραφεί διάταγμα διάλυσης από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Οι εξουσίες του Προέδρου της Δημοκρατίας με το Σύνταγμα του 1975, είναι ποικίλες όπως και οι αρμοδιότητές του. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη διάλυση της Βουλής, ανάγεται στην εξουσία του. Είναι προφανές ότι ο Πρόεδρος περιόριζε το Κοινοβούλιο. Η αυστηρή όμως αυτή εικόνα του μπορεί να δικαιολογηθεί από την επίδραση της δικτατορίας.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα δε, ορίζονται σχετικοί παράγοντες ώστε να είναι εφικτή η διάλυση της Βουλής. Σύμφωνα με ορισμένους κανόνες λοιπόν, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προχωρά σε διάλυση. Παρόλα αυτά όμως το Σύνταγμα θέτει σχετικούς φραγμούς στο θέμα της διάλυσης της Βουλής. Αν η κυβέρνηση δηλαδή σχηματισθεί από δυο παραιτήσεις, έχει μεν τη πλειοψηφία και μπορεί να ζητήσει τη διάλυση της Βουλής για κυβερνητική αστάθεια αλλά ο Πρόεδρος μπορεί να αρνηθεί.

Από τη στιγμή που η κυβέρνηση έχει την πλειοψηφία ο Πρόεδρος δε είναι σε θέση να έχει κάποια παραπάνω πρωτοβουλία. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε συμμαχία με κάποια πολιτική παράταξη που θέλει τις εκλογές. Πρέπει να ειπωθεί δε, ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας οφείλει να υπηρετεί πιστά το Σύνταγμα και να είναι αδιάφθορος από πολιτικά πάθη. Θα πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες του Συντάγματος (Βενιζέλου, 1991).

Γενικότερα και βάσει των ανωτέρω, θα λέγαμε πως ο θεσμός της διάλυσης της Βουλής στην Ευρώπη, έχει διαμορφωθεί με διάφορους τρόπους και ανάλογα για κάθε χώρα. Οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές καταστάσεις διαμορφώνουν αυτή την εξέλιξη. Η ιστορία του κάθε τόπου καθώς και οι πολιτικές και πολιτισμικές συνθήκες επιδρούν σημαντικά. Έτσι στη Γερμανία για παράδειγμα, δεν αναφέρεται καμία δημοψηφισματική διάλυση όπως με το Ελληνικό Σύνταγμα. Παρ' όλα αυτά όμως τα αίτιά της, θεωρούνται δημοψηφισματικά.

Η διάλυση αυτή δεν αναγνωρίζεται σαν κύριος λόγος κυβερνητικής αστάθειας. Στην Αγγλία για παράδειγμα, που είναι ο χώρος του κοινοβουλευτισμού, ο βασιλιάς ήταν υπεύθυνος για τη διάλυση. Στη βούλησή του υποτασσόταν ολόκληρο το κοινοβουλευτικό σύστημα. Οι αυθαιρεσίες του όμως περιορίστηκαν από τη στιγμή που οι σχέσεις κυβέρνησης και λαού αναπτύχθηκαν. Η διάλυση της Βουλής δεν υφίσταται πλέον με πρωτοβουλία του παλατιού παρά μόνο με πρόταση του πρωθυπουργού.

Χαρακτηριστικό είναι ότι σύμφωνα με τις διατάξεις των Νόμων «Parliamentary Acts» 1911 και 1949 εκλέγεται η Βουλή των Κοινοτήτων για 5 χρόνια. Αν δεν υπάρξει πρόωρη διάλυση της Βουλής η οποία είναι και σπάνια περίπτωση, η διάλυση γίνεται μετά από έκδοση βασιλικού διατάγματος και προκήρυξη εκλογών. Πρόωρη διάλυση ως συνθήκη πολιτεύματος γίνεται κατά τις περιπτώσεις όπου η κυβέρνηση χάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής των Κοινοτήτων για σημαντικό τεθέν θέμα, ο αρχηγός της αντιπολίτευσης λαμβάνει από το Στέμμα εντολή σχηματισμού κυβέρνησης και αδυνατεί να λάβει ψήφο εμπιστοσύνης στη Βουλή των Κοινοτήτων. Η διάλυση μπορεί να γίνει οποτεδήποτε ο Πρωθυπουργός ήθελε να ζητήσει να προκηρυχθούν εκλογές από το Στέμμα. (Παπαρηγορίου, 2006)

Στη Γαλλία για παράδειγμα τέλος, μπορεί να γίνει διάλυση της Βουλής από το Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πολλές φορές έχουν γίνει κοινοβουλευτικές διαλύσεις Βουλής από κυβερνητική αστάθεια σε σημαντικό βαθμό σε περιόδους πολιτικών ανακατατάξεων (Δασκαλάκη, 1992).

1.3 Σχέση Πολιτεύματος και Διαδικασία Διάλυσης Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα σε μια Χώρα

Στην Αγγλία το δικαίωμα διάλυσης της Βουλής δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μέσο επιβολής προσωπικής εξουσίας, αφού πίσω από την απόφαση του Πρωθυπουργού βρίσκεται η θέληση του κόμματος που αποφασίζει (Μανιτάκη, 2004).

Δεν είναι ο πρωθυπουργός που καθορίζει την πολιτική μοίρα αλλά το κόμμα του. Ακριβώς για αυτό το λόγο το αγγλικό πολίτευμα, δεν κινδυνεύει να πέσει ποτέ σε διάφορες παρεκκλίσεις όπως στο γνήσιο προεδρικό ή κοινοβουλευτικό αντιπροσωπευτικό σύστημα. Άλλωστε στην Αγγλία ισχύει κατ' αρχήν το δικομματικό σύστημα (Δημητρόπουλου, 2001).

Στην Αγγλία, ο κίνδυνος της προσωπικής εξουσίας αποκλείεται αφού ο πρωθυπουργός ηγείται του κόμματος του αλλά και ελέγχεται συνεχώς απ' αυτό με τρόπο που μπορεί να το κατευθύνει, ποτέ όμως δε μπορεί να το αγνοήσει ή πολύ περισσότερο να το παραμερίσει. Ο Άγγλος πρωθυπουργός συντηρητικός ή εργατικός και πριν την Τρίτη δεκαετηρίδα του αιώνα μας, φιλελεύθερος - έχει συνειδητοποιήσει ότι οφείλει το κύρος του και τη δύναμη του στο κόμμα, και όχι στη προσωπική του αίγλη. Στη δύναμη αυτή ασφαλώς υπάρχει το προσωπικό στοιχείο, το οποίο χρησιμοποιείται πάντα για να περάσει η πολιτική γραμμή του κόμματος (Βενιζέλου, 1991).

Αντίθετα σ' ένα πολυκομματικό σύστημα η διαίρεση του εκλογικού σώματος, σε πολλά κόμματα και παρατάξεις, οδηγεί αναγκαία τον πρωθυπουργό ή τους επίδοξους «μνηστήρες» του αξιώματός του στον πειρασμό να ζητήσει την πλειοψηφία σε μια συγκέντρωση των εκλογέων γύρω από το πρόσωπο του.

Έτσι στις χώρες του πολυκομματισμού ελοχεύει πάντα ο κίνδυνος να γίνει η διάλυση όπλο στα χέρια των αντικοινοβουλευτικών, αυταρχικών ή ανοιχτά δικτατορικών δυνάμεων. Γι' αυτό η διάλυση που ξεκίνησε ως στοιχείο εξισορροπητικό των δυο εξουσιών μπορεί να μεταβληθεί στις χώρες αυτές σε ένα όπλο μάχης ενάντια στην κοινοβουλευτική δημοκρατία (Σπυρόπουλου, 1988).

Αλλά πέρα απ' το δικομματισμό που είναι κατά τη γνώμη μερικών η

προϋπόθεση, κατά το αγγλικό κυρίως πρότυπο, της κανονικής λειτουργίας του κοινοβουλευτικού συστήματος, πολλά χρωστάει η δημοκρατική χρήση του μέσου της διάλυσης στην ιδιοσυγκρασία, στην αυτοσυγκράτηση των άγγλων και κυρίως στη συνειδητοποίηση από μέρους της αγγλικής κοινωνίας των παραδοσιακών δικαιωμάτων τους μέσα στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού καθεστώτος.

Ο «ιδιόρρυθμος αγγλικός συντηρητισμός» όπως είθισται να γίνεται λόγος για την περίπτωση του αγγλικού συστήματος στο οποίο εδράζεται ο γνήσιος κοινοβουλευτισμός υποδηλώνει την ψύχραιμη και ήρεμη ιδιοσυγκρασία και νοοτροπία της αγγλικής κοινωνίας η οποία δίνει ιδιαίτερη σημασία και καθιστά ύψιστης αξίας αυτό που θεωρεί ορθό και ωφέλιμο και που οδηγεί στην πρόοδο και εξέλιξη. Απορρίπτει τις ακρότητες και τον ιδεολογικό ριζοσπαστισμό και υιοθετεί το « Evolution» (Εξέλιξη) και όχι στο «Revolution» (Επανάσταση). (Παπαρηγορίου, 2006)

Η Αγγλία ούσα μια πολιτισμένη κοινωνία στην οποία αναδείχτηκε το κοινοβουλευτικό σύστημα δίδαξε την ιδιαίτερη σημασία που διαδραματίζει ο ανοιχτός διάλογος. Οι μεγάλες διαφωνίες μέσω του διαλόγου διαυθετούνται με τον καλύτερο τρόπο και αποτελεί δείγμα πολιτισμού, εν αντιθέσει με τις βίαιες ανατροπές, συγγρούσεις και συρράξεις που συνηθίζονταν στις άλλες χώρες και συνιστούν δείγμα αυταρχισμού. Η Αγγλία υπήρξε πρωτοστάτης αυτού και έθεσε τις βάσεις του σταθερότερου και μακροβιότερου μετριοπαθούς πολιτεύματος και του κοινοβουλευτισμού.

Τα θεμέλια του τελευταίου δεν κλονίζονται ποτέ γιατί η μεταβολή ή μεταρρύθμιση του πολιτειακού συστήματος δε τέθηκε ποτέ στο μυαλό του Άγγλου σαν αναγκαία προϋπόθεση για τις σημαντικές κοινωνικο-οικονομικές μεταρρυθμίσεις (Βενιζέλου, 1991).

Ο μέσος άγγλος μένει πιστός ακόμη, παρά την καταστροφή της αυτοκρατορίας του, στην τυπική κοινοβουλευτική δημοκρατία της οποίας είναι δημιουργός. Ίσως αυτό να οφείλεται στο ότι η λειτουργία της σκέψης του και το σύστημα αξιών που υιοθετεί δε φαίνεται να έχει ξεπεράσει την αστική κοσμοθεωρία και τον τυπικό φιλελευθερισμό των μέσων του 19^{ου} αιώνα ούτε να έχει εξοικειωθεί με τη σκέψη ότι η Βρετανική αυτοκρατορία δεν υπάρχει πια από το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου και ό,τι υφίσταται ακόμη απ' αυτήν γίνεται με συγκατάβαση

της παλιάς τους αποικίας που μεταβλήθηκε σε μια απ' τις υπερδυνάμεις του σύγχρονου κόσμου.

Στην Γαλλία αντίστοιχα, η 5^η Δημοκρατία επαναφέρει το δικαίωμα διάλυσης της εθνικής Συνέλευσης στις διαστάσεις που είχε άλλοτε, όταν ήταν προνόμιο του κληρονομητού Ανώτατου Άρχοντα. Έτσι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί ελεύθερα να διαλύει τη Βουλή χωρίς προσυπογραφή στη σχετική πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου. Το μόνο περιορισμό, που έχει, είναι να τηρήσει την απόσταση ενός χρόνου μεταξύ των διαδοχικών διαλύσεων και να πάρει προηγούμενα τη γνώμη του Πρωθυπουργού και των Προέδρων των δυο νομοθετικών Σωμάτων.

Ο Πρόεδρος δεν μπορεί να ενεργήσει τη διάλυση της Εθνοσυνέλευσης, όταν αυτή βρίσκεται μαζί με τη Γερουσία σε αναγκαστική σύνοδο μετά τη θέση σε ισχύ από τον Πρόεδρο των εκτάκτων δικαιοδοσιών του σύμφωνα με το άρθρο 16 του γαλλικού Συντάγματος (Βενιζέλου, 1991).

Στις ΗΠΑ τέλος, σ' ένα σύστημα απόλυτου – τουλάχιστον οργανικά και λειτουργικά χωρισμού εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας είναι αδιανόητο στο θεμελιακό Νόμο, τον καταστατικό Χάρτη, να χορηγήσει στο μονοπρόσωπο όργανο της εκτελεστικής εξουσίας το δικαίωμα να διαλύει τη μια τουλάχιστον απ' τις δυο Βουλές με τη συναίνεση της άλλης. Μια τέτοια συναίνεση είναι αδύνατο να καθιερωθεί, όταν το καθεστώς, όπως αυτό των ΗΠΑ, είναι ομοσπονδιακό και συγκροτούν το ένα σκέλος του Κογκρέσου, τη Γερουσία, μόνοι οι δυο αντιπρόσωποι (γερουσιαστές) καθενός από τα 50 κράτη – μέλη.

Τέλος, η ίδια η φύση της τελευταίας ως του κυρίου οργάνου που εγγυάται, με τη σύσταση του αυτή καθαυτή, τη διατήρηση, κατοχύρωση και προστασία του ομοσπονδιακού χαρακτήρα του εν λόγω κράτους έναντι, κυρίως, των ηγεμονικών διαθέσεων της κεντρικής εξουσίας, προσκρούει αναμφίβολα στην απονομή σ' αυτό μιας τέτοιας δικαιοδοσίας, διαμετρικά αντίθετης στον προορισμό και την αποστολή του (Δημητρόπουλου, 2001).

1.4 Αναγκαία Στοιχεία και Πολιτικές Καταστάσεις που Καθιστούν Επιτακτική την Ανάγκη Διάλυσης Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα σε μια Χώρα

Γενικώς η διάλυση της Βουλής που προβλέπεται από το ισχύον Σύνταγμα είναι ένας τρόπος για να ξεπερνά το Κοινοβούλιο την κυβερνητική κρίση. Το Σύνταγμα τη θεωρεί ως την τελευταία λύση για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα, πραγματοποιείται δηλαδή μόνο αν δε σχηματιστεί κυβέρνηση ή σταθερή κυβέρνηση. Συνδέεται πολύ στενά με την αρχή της δεδηλωμένης, την αρχή της απόλυτης πλειοψηφίας στη Βουλή για να σχηματιστεί κυβέρνηση (Σ 37, 38 41 παρ.1) (Βενιζέλου, 1991).

Δημοψηφισματική διάλυση είναι εκείνη που πραγματοποιείται όταν επιβάλλεται η έκφραση της λαϊκής ετυμηγορίας για εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας. Ο λόγος της διάλυσης αυτής που αναγνωρίζεται από το ισχύον Σύνταγμα είναι η ανανέωση της λαϊκής εντολής. Ο χαρακτήρας της είναι δυνητικός και εξωκοινοβουλευτικός και δεν αντιβαίνει στις αρχές της σύγχρονης δημοκρατίας. Ρυθμίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 41 παρ.2,3,4 και πραγματοποιείται μετά από πρόταση της κυβέρνησης, η οποία δεσμεύει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (Βενιζέλου, 1991).

Η προεδρική αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση διάλυσης της Βουλής. Δεν αποτελεί όμως τρίτη γενικότερη κατηγορία διάλυσης, ούτε ανήκει στην κοινοβουλευτική ή δημοψηφισματική. Διατυπώνεται στο άρθρο 32 παρ.4 του Συντάγματος. Ο τερματισμός της θητείας των βουλευτών οφείλεται στην αδυναμία για την εκλογή του Προέδρου Δημοκρατίας εξαιτίας της έλλειψης της απαιτούμενης πλειοψηφίας. Η διάλυση αυτή έχει μόνο υποχρεωτικό χαρακτήρα (Σ 41 παρ.5) (Σπυρόπουλου, 1988).

Στα κοινοβουλευτικά συστήματα, η διάλυση της Βουλής αντιμετωπίζεται με πολλούς τρόπους που μπορεί, ωστόσο, να υπαχθούν, σχηματικά, σε δύο ακραία παραδείγματα: το βρετανικό κοινοβουλευτικό μοντέλο, όπου ο πρωθυπουργός διαθέτει το απόλυτο δικαίωμα να ζητήσει από τη βασίλισσα τη διάλυση της Βουλής και την προκήρυξη νέων εκλογών όποτε επιθυμεί και το νορβηγικό μοντέλο στο

οποίο η Βουλή, συνταγματικά, εκλέγεται «κάθε τέταρτο έτος... στα τέλη Σεπτεμβρίου» και δεν επιτρέπεται η διάλυσή της για κανένα λόγο (Βενιζέλου, 1991).

Θα ήταν πιο λογικό και κοντύτερα στην κοινοβουλευτική πραγματικότητα η χώρα μας να αποφασίσει την ξεκάθαρη υιοθέτηση ενός από τα δύο αυτά μοντέλα. Προσωπικά βλέπω με αρκετό ενδιαφέρον το νορβηγικό μοντέλο που θα αποτρέπει, αν μη τι άλλο, την αντιπολίτευση από το να ζητά νέες εκλογές λίγους μήνες μετά τις τελευταίες - τούτο ωστόσο απαιτεί εκτενέστερη αλλαγή του Συντάγματος (για παράδειγμα αποσύνδεση της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής) και αλλαγή κοινοβουλευτικής νοοτροπίας (Σπυρόπουλου, 1988).

Το σημαντικό είναι η επίτευξη συναίνεσης ανάμεσα στα κόμματα ως προς το μοντέλο που θα θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε. Ούτως ή άλλως, η ευθυγράμμιση της πραγματικότητας με τη συνταγματική επιταγή θα ήταν προς όφελος της χώρας και των θεσμών.

Η διάλυση της Βουλής όπως και το ίδιο το κοινοβουλευτικό σύστημα έχει τις ρίζες του στο αγγλικό πολίτευμα. Οι προηγμένες χώρες του δυτικού κόσμου ανάμεσά τους και η Ελλάδα υπήρξαν οι διαμορφωτές του κοινοβουλευτικού συστήματος. Στην αρχή το δικαίωμα της διάλυσης της Βουλής ανήκε στο μονάρχη έτσι ώστε να επιβάλλει τις αποφάσεις του πιο αποτελεσματικά στην Βουλή που αντιπολιτευόταν το Στέμμα.

Είχε συνεπώς αντιδημοκρατικό χαρακτήρα. Ο χαρακτήρας αυτός διατηρήθηκε μεν αρκετά χρόνια όμως εν συνεχεία ενσωματώθηκε και στο δημοκρατικό πολίτευμα. Παρακολουθώντας την εξέλιξη του θεσμού στις προηγμένες χώρες του δυτικού κόσμου γίνεται σαφής η διασύνδεση του με το εκάστοτε (βρετανικό, γαλλικό, αμερικανικό) πολίτευμα (Δασκαλάκη, 1992).

Έτσι, σταδιακά η διάλυση της Βουλής μεταβλήθηκε από όπλο του μονάρχη σε θεσμό του σύγχρονου πολιτεύματος που έχει σχέση με τη σύνθεση της Βουλής και την «ικανότητά» της να αναδεικνύει και να στηρίζει κυβέρνηση για εύλογο χρονικό διάστημα. Απ' την άλλη πλευρά στην Ελλάδα σχετικά με την κοινοβουλευτική διάλυση δύο είναι τα αίτια της, που αναγνωρίζονται συνταγματικά, η κυβερνητική αστάθεια και η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης.

Το δεύτερο είδος διάλυσης η λεγόμενη δημοψηφισματική διάλυση όπως προβλέπεται από το Σ1975/86 λαμβάνει χώρα όταν ο λαός, καλείται να αποφασίσει για θέμα εξαιρετικής σημασίας. Έχει χαρακτήρα δυνητικό και όχι υποχρεωτικό. Το τρίτο είδος διάλυσης της Ελληνικής Βουλής είναι αυτό της λεγόμενης Προεδρικής διάλυσης, όπου η Βουλή διαλύεται λόγω αδυναμίας εκλογής του ΠτΔ. Πρόκειται για ειδική –μεμονωμένη περίπτωση.

Η αναθεώρηση του 2001 δεν έθιξε καθόλου το ζήτημα της διάλυσης της Βουλής οπότε η διάκριση αυτή των διαλύσεων διατηρείται μέχρι σήμερα κατόπιν και της αλλαγής που εδέχθη ο θεσμός με την αναθεώρηση του 1986. Η ψήφιση του Συντάγματος του 1975 σηματοδότησε τον εκσυγχρονισμό του θεσμού της διαλύσεως στην Ελλάδα. Είναι απότοκος της σπουδαία πολιτικής μεταβολής που συντελέστηκε στη χώρα με την κατάρρευση της δικτατορίας και την εγκαθίδρυση της προεδρευομένης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Συμπερασματικά, λοιπόν, ο θεσμός της διάλυσης της Βουλής αν και θεωρείται πολύ παλιός έχει επιδείξει ιδιαίτερη προσαρμοστικότητα στο πέρας των χρόνων και διακρατικά αποτελώντας θεμέλιο της σύγχρονης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας διεθνώς (Μανιτάκη, 2004).

2. Κεφάλαιο Δεύτερο : Η Διάλυση Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα της Ελλάδος

2.1 Διαδικασία Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα

Η λέξη «Βουλή», σημαίνει θέληση και απόφαση μετά από σκέψη. Με τον τρόπο αυτό καθορίζεται η θέληση του Λαού ως ο νομοθέτης όπου εκφράζει την κυριαρχία του, με κάθε συντεταγμένο τρόπο όπως για παράδειγμα με τα δημοψηφίσματα. Με αυτό τον τρόπο η θέληση του Λαού, δεν είναι τμηματική ή περιοδική, όπως στις εκλογές των βουλευτών που ορίζονται τυπικά κάθε 4 χρόνια ως εκπρόσωποι της Βουλής του Λαού (Δημητρόπουλου, 2001).

Ως βουλή, σήμερα, προσδίνεται και ο ορισμός του κοινοβουλίου του συνόλου των βουλευτών ως νομοθετών όμως η έννοια στην ουσία εκ παραφθοράς δεν ισχύει για το σύνολο του κοινοβουλίου. Αυτό διότι στην περίπτωση του αρ.26 δεν θα μπορούσε τυπικά σε κράτος δικαίου, το κοινοβούλιο να είναι στην πλειοψηφία του, και κυβέρνηση εκτελεστικής εξουσίας αλλά και νομοθέτης. Έτσι καθίσταται από παράδοξο έως ανεφάρμοστο το γεγονός το κοινοβούλιο να ορίζεται ως νομοθέτης αφού στην πλειοψηφία του είναι και κυβέρνηση και τμήμα βουλής, στην μειοψηφία του ανίκανο νομοθέτησης (Βενιζέλου, 1991).

- Σύγκληση και διάρκεια θητείας

Η βουλή που εκλέγεται έχει, κατά το 53§1 Σ, διάρκεια τεσσάρων συνεχών ετών που αρχίζει από την ημέρα των βουλευτικών εκλογών. Το διάστημα αυτό ονομάζεται βουλευτική περίοδος. Τον κανόνα της τετραετούς διάρκειας κάθε βουλευτικής περιόδου διασπούν οι περιπτώσεις

- 1) πρόωρης διάλυσης της Βουλής και
- 2) επιμήκυνσης του χρόνου της βουλευτικής περιόδου:

A) Το ισχύον Σύνταγμα προβλέπει τρεις μορφές πρόωρης λήξης, δηλαδή διάλυσης της Βουλής:

1. Υποχρεωτική για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας διάλυση, όταν:

- το Κοινοβούλιο αδυνατεί να εκλέξει στην 3η ψηφοφορία ΠτΔ (41§5 > 32§4 Σ.)

- μετά την παρέλευση της διαδικασίας των διερευνητικών εντολών και παρά τις προσπάθειες του ΠτΔ, επιβεβαιωθεί η αδυναμία σχηματισμού Κυβέρνησης που να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής (37§3 εδ. γ' Σ.).

2. Υποχρεωτική για τον ΠτΔ, μόνο εφόσον το ζητήσει η Κυβέρνηση:

- για ανανέωση της λαϊκής εντολής προκειμένου να αντιμετωπιστεί εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας
- όταν παραιτείται Κυβέρνηση που διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία της Βουλής και πρωθυπουργός είναι ο αρχηγός αυτής της πλειοψηφίας.

B) Προβλέπεται στις εξαιρετικές περιπτώσεις των άρθρων :

- 53§3 Σε περίπτωση πολέμου η βουλευτική περίοδος παρατείνεται σε όλη τη διάρκεια του. Αν η Βουλή έχει διαλυθεί, η διενέργεια των εκλογών αναστέλλεται εωσότου τελειώσει ο πόλεμος, ανακαλείται δε αυτοδικαίως η Βουλή που έχει διαλυθεί έως το τέλος του.
- 48§2. Σε περίπτωση απουσίας της Βουλής ή αν συντρέχει αντικειμενική αδυναμία να συγκληθεί εγκαίρως, τα μέτρα της προηγούμενης παραγράφου λαμβάνονται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Το διάταγμα υποβάλλεται από την Κυβέρνηση στη Βουλή για έγκριση μόλις καταστεί δυνατή η σύγκλησή της, ακόμη και αν έληξε η βουλευτική περίοδος ή η Βουλή έχει διαλυθεί, και πάντως μέσα σε δεκαπέντε ημέρες το αργότερο.
- 48§3. Η διάρκεια των κατά τις προηγούμενες παραγράφους μέτρων μπορεί να παρατείνεται ανά δεκαπενθήμερο μόνο με προηγούμενη απόφαση της Βουλής, η οποία συγκαλείται ακόμη και αν έχει λήξει η βουλευτική περίοδος ή η Βουλή έχει διαλυθεί.
- 48§4. Τα κατά τις προηγούμενες παραγράφους μέτρα αίρονται αυτοδικαίως με τη λήξη των προθεσμιών που προβλέπονται στις παραγράφους 1, 2 και 3, εφόσον δεν παρατείνονται με απόφαση της Βουλής, και σε κάθε περίπτωση με τη λήξη του πολέμου, εφόσον είχαν επιβληθεί εξαιτίας πολέμου.

Τα χρονικά διαστήματα κατά τα οποία η Βουλή συνέρχεται και λειτουργεί

ονομάζονται σύνοδοι της Βουλής. Υπάρχουν τρία είδη βουλευτικών συνόδων:

α. Τακτική σύνοδος: συγκαλείται με προεδρικό διάταγμα μια φορά το χρόνο κατά το 64§1 Σ. και διαρκεί τουλάχιστον 5 μήνες (64§2 Σ.)

β. Έκτακτη σύνοδος: συγκαλείται από τον ΠτΔ Κάθε φορά που το κρίνει εύλογο (40§1 Σ.)

γ. Ειδική σύνοδος: συγκαλείται υποχρεωτικά με προεδρικό διάταγμα για την άσκηση συγκεκριμένης αρμοδιότητας (προβλέπεται στις διατάξεις 84§1, 48§§2 και 3, 32§5 εδ γ', 34§2 Σ.) (Βενιζέλου, 1991).

- **Το παθητικό εκλογικό δικαίωμα – η νομική θέση του βουλευτή**

Για την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγεσθαι πρέπει να συντρέχουν τα εξής θετικά προσόντα (55§1 Σ.): i. Η ιδιότητα του Έλληνα πολίτη (ελληνική ιθαγένεια) ii. Η νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν (ενεργητικό εκλογικό δικαίωμα) iii. Η συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας κατά την ημέρα της εκλογής Πρέπει επίσης να μη συντρέχει κάποιο από τα αρνητικά προσόντα εκλογιμότητας (ή κωλύματα εκλογιμότητας) όπως αυτά προσδιορίζονται κατά τρόπο αποκλειστικό στο, αναθεωρημένο το 2001, 56 Σ: η §1 αναφέρεται σε γενικά κωλύματα (εξαιρέση: οι καθηγητές Α.Ε.Ι.), η §3 σε τοπικά (Βενιζέλου, 1991).

Από τα κωλύματα (που αποκλείουν την ανακήρυξη ως υποψηφίου) διακρίνονται τα κοινοβουλευτικά ασυμβίβαστα του άρθρου 57 Σ. (:ιδιότητες που δεν πρέπει να συντρέχουν στο πρόσωπο του βουλευτή μετά από την εκλογή του, διαφορετικά εκπίπτει αυτοδικαίως από το αξίωμά του). Το νομικό καθεστώς του βουλευτή προσδιορίζεται επίσης από τις εξής θεσμικές εγγυήσεις και λειτουργικά προνόμια: i. Το ανεύθυνο του βουλευτή (61§§1 και 2 Σ.) ii. Το ακαταδίωκτο του βουλευτή (62§1 Σ.) iii. Το δικαίωμα άρνησης μαρτυρίας – βουλευτικό απόρρητο (61§3 Σ.) iv. Η βουλευτική αποζημίωση και βουλευτικές ατέλειες (63§§1 και 3 Σ.)

2.1.1 Αρμοδιότητες της Βουλής

1. Νομοθετικές:

α. Είναι η μόνη αρμόδια για την αναθεώρηση του Συντάγματος. (110 Σ.) β. Ψηφίζει τους νόμους (26§1 και 73-77 Σ.) γ. Ψηφίζει τον προϋπολογισμό, τον απολογισμό και το γενικό ισολογισμό (79 Σ.) δ. Είναι η μόνη αρμόδια για την ψήφιση του Κανονισμού της Βουλής (65§1 Σ.). ε. Θέτει σε εφαρμογή το νόμο για την κατάσταση πολιορκίας (48§1 Σ.) στ. Επικυρώνει τις διεθνείς συμβάσεις κατά το 28§1 Σ.

2. Ελεγκτικές (κοινοβουλευτικός έλεγχος): Αναφορές, ερωτήσεις, επερωτήσεις, εξεταστικές επιτροπές κτλ.

3. Δικαστικές:

α. Παροχή άδειας για την ποινική δίωξη βουλευτών κατά τα 61§2 και 62 Σ. β. Κίνηση της διαδικασίας του 86 Σ. για την ποινική ευθύνη των υπουργών και υφυπουργών και η άσκηση της σχετικής ποινικής δίωξης. γ. Κίνηση της διαδικασίας του 49 Σ. για την ποινική ευθύνη του ΠτΔ. δ. Παροχή της κατά το 47§2 Σ. συγκατάθεσης προς τον ΠτΔ για την απονομή χάρης σε Υπουργό που καταδικάστηκε σύμφωνα με το 86 Σ.

4. Ποικίλης φύσης αρμοδιότητες:

α. Εκλογή ΠτΔ (32 και 34 Σ.) β. Συγκατάθεση για την παράταση ή την επανάληψη της αναστολής των εργασιών της Βουλής (40§3 Σ.) γ. Απόφαση για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος (44§2 Σ: ο Ευ. Βενιζέλος εντάσσει το εδάφιο β' της διάταξης στις νομοθετικές αρμοδιότητες και το εδάφιο α' στις ρυθμιστικές). δ. Η λειτουργία της ως forum, στο οποίο διεξάγεται ο πολιτικός διάλογος.

Ο μοναδικός ομαλός τρόπος με το οποίο τερματίζεται η Βουλή είναι η λήξη της βουλευτικής περιόδου έπειτα από τη εξάντληση της τετραετούς περιόδου της. Στο άρθρο 53 παρ. 1 αναφέρεται από το 1975 η ρύθμιση αυτή η οποία και παραμένει η ίδια και όταν έγινε η αναθεώρηση το 1986. Τα κριτήρια τα οποία ορίζουν τη λήξη της τετραετίας είναι αντικειμενικά και καμία διχογνωμία δε ισχύει. Πολλές είναι οι

απόψεις των συγγραφέων γύρω από χρήση της συγκεκριμένης ορολογίας η οποία και αποδίδεται στα παραπάνω.

Ο πολιτικός διάλογος και ο θεωρητικός προβληματισμός κατά τις συζητήσεις του Συντάγματος 1975 αφορούσε όλο το πλέγμα των προεδρικών αρμοδιοτήτων, κυρίως των νομοθετικών και των ρυθμιστικών. Το ευρύ περιθώριο του Προέδρου να διαλύει τη Βουλή συνδέθηκε με την εξίσου ευρεία διακριτική του ευχέρεια να παύει την Κυβέρνηση και να κάνει επιλεκτικούς χειρισμούς κατά το διορισμό νέας, όταν στη Βουλή δεν υπάρχει σαφής πλειοψηφία (άρθρα 41 παράγραφος 1, 38 παράγραφος 2, 37 παράγραφος 4 και 38 παράγραφος 1 εδάφιο β, Σύνταγμα 1975).

Ο όρος «διάλυση της Βουλής» έχει δημιουργήσει προβλήματα, καθώς δεν είναι λίγοι αυτοί που προβάλλουν αντιρρήσεις ως προς τον τρόπο που ο συντακτικός νομοθέτης τον χρησιμοποιεί. Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο, ο όρος «διάλυση της Βουλής» δεν είναι κυριολεκτικά ακριβής, αφού δεν είναι δυνατή η διάλυση κρατικού οργάνου, έχει όμως επικρατήσει ως *terminus technicus* και αναφέρεται στη λήξη της θητείας των συγκεκριμένων φορέων του οργάνου «βουλή», των βουλευτών. Από 'κει και πέρα ο Δημητρόπουλος προβαίνει στην εξής διάκριση (Βενιζέλου, 1991):

- Η πραγματοποιούμενη με τη λήξη της βουλευτικής περιόδου διάλυση (53 παράγραφος 1 Σ) καλείται «τακτική» διάλυση και ανήκει στις στοιχειώδεις προϋποθέσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος.
- Η πραγματοποιούμενη πριν από τη λήξη της βουλευτικής περιόδου διάλυση, είναι η «έκτακτη» και σε αυτήν γίνεται κυρίως αναφορά με τη χρήση του σχετικού όρου.

Κατά την άποψη που εκφράζει ο Μαυριάς, ο όρος «διάλυση» δεν αποδίδει σωστά τον ομαλό τερματισμό του βίου της Βουλής κατά τη λήξη της βουλευτικής περιόδου. Σημειώνεται, λοιπόν, ότι «τόσο στη θεωρία όσο και στην πρακτική (...) ανακριβώς χρησιμοποιείται ο όρος «διάλυση» και για την περίπτωση της λήξης της θητείας (της Βουλής) και ότι «το Σύνταγμα διακρίνει με σαφήνεια τη λήξη της βουλευτικής περιόδου από τις περιπτώσεις διάλυσης της Βουλής» (Βενιζέλου, 1991).

Ορθή μεν η επισήμανση αυτή, όμως ο Συντακτικός νομοθέτης χρησιμοποιεί ρητά τον όρο «διάλυση» σε περιπτώσεις που νοείται ο ομαλός τερματισμός του βίου της Βουλής (άρθρα 35 παράγραφος 2, 53 παράγραφος 3). Ορολογικά εύστοχος είναι

ωστόσο ο καταστατικός χάρτης με τη διάταξη του άρθρου 48 παράγραφος 3 (πριν την αναθεώρηση παράγραφος 4), η οποία αναφέρει τα εξής: «η διάρκεια των κατά τις προηγούμενες παραγράφους μέτρων μπορεί να παρατείνεται ανά δεκαπενθήμερο μόνο με προηγούμενη απόφαση της Βουλής, η οποία συγκαλείται ακόμη και αν έχει λήξει η βουλευτική περίοδος ή η Βουλή έχει διαλυθεί». Παρ'όλα αυτά, ο Μαυριάς τονίζει πως η ευρεία χρήση του όρου «διάλυση» στη θεωρία αποτελεί απλή ευθυγράμμιση με την ορολογία του συντακτικού νομοθέτη (Μανιτάκη, 2004).

Ζητήματα ορολογίας γεννώνται γενικότερα και ως προς τις άλλες μορφές διάλυσης, ιδίως εξαιτίας των διαφορετικών κριτηρίων που οι διάφοροι συγγραφείς χρησιμοποιούν για τη διάκριση και την οριοθέτησή τους. Έτσι, για παράδειγμα, ο Α. Δημητρόπουλος, με βασικό κριτήριο την αιτία και τον επιδιωκόμενο σκοπό προβαίνει στη διάκριση δύο βασικών μορφών διάλυσης, της Κοινοβουλευτικής και της Δημοψηφισματικής. Αναγνωρίζει και μια τρίτη ειδική περίπτωση, την «Προεδρική Διάλυση» βάσει των άρθρων 32 παράγραφος 4 και 41 παράγραφος 5.

Σύμφωνα όμως με το Βενιζέλο, ο οποίος επιλέγει ως κριτήριο, στην τυπολογική διάκριση που προβαίνει, το αρμόδιο όργανο για τη διάλυση της Βουλής, συναντώνται δύο τύποι διάλυσης: Αφενός μεν η «κυβερνητική διάλυση», αφετέρου δε η «προεδρική διάλυση». Υπό τον πρώτο όρο («κυβερνητική διάλυση») αθροίζονται όλες οι περιπτώσεις διάλυσης που προκαλούνται με την πολιτική πρωτοβουλία της Κυβέρνησης και της Κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας που τη στηρίζει ή την ανέχεται. Υπό τον όρο «προεδρική διάλυση» μπορούν να συγκεντρωθούν όλες οι περιπτώσεις στις οποίες ο αρχηγός του κράτους διαθέτει κάποιο περιθώριο χειρισμών και αναλαμβάνει πολιτικά την πρωτοβουλία της διάλυσης (Βενιζέλου, 1991).

2.2 Λόγοι Διάλυσης της Βουλής στο Πολίτευμα της Χώρας

2.2.1 Ομαλή Λήξη της Θητείας / Τακτική Διάλυση

Ο μοναδικός ομαλός τρόπος με το οποίο τερματίζεται η Βουλή είναι η λήξη της βουλευτικής περιόδου έπειτα από τον τερματισμό της τετραετούς περιόδου της. Στο άρθρο 53 παρ. 1, αναφέρεται από το 1975 η ρύθμιση αυτή η οποία μένει ως έχει και μετά την η αναθεώρηση του 1986. Τα κριτήρια τα οποία ορίζουν τη λήξη της τετραετίας είναι αντικειμενικά και καμία διχογνωμία δε ισχύει. Πολλές είναι οι απόψεις των συγγραφέων γύρω από χρήση της συγκεκριμένης ορολογίας η οποία και αποδίδεται στα παραπάνω (Βενιζέλου, 1991).

2.2.2 Διάλυση της Βουλής λόγω αδυναμίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας

Η εν λόγω περίπτωση, αποτελεί μια ειδική περίπτωση όπου η Βουλή διαλύεται από τη στιγμή που δεν είναι δυνατό να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αν δεν έχει επιτευχθεί τρίτη ψηφοφορία με πλειοψηφία των 3/5. Το άρθρο 32 του Συντάγματος αναφέρει αυτού του είδους τη διάλυση και αναφέρει αναλυτικά όλη τη διαδικασία για τη εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τον συντακτικό νομοθέτη, στη προσπάθεια του να αναδείξει τη σπουδαιότητα που υπάρχει στο πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας οχυρώνει ο ίδιος την εκλογή του μέσα από τη διάλυση της Βουλής αν εκείνη δεν είναι σε θέση να τον αναδείξει. Η διάλυση αυτή έχει ειδικό χαρακτήρα. Σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί διάλυση η οποία προκλήθηκε στα πλαίσια της συνταγματικοπολιτικής πραγματικότητας. Η ίδια έχει καθιερωθεί από το Σύνταγμα του 1975 και ισχύει και μετά τη αναθεώρηση του 1986. Έτσι σε αυτή την ειδική μορφή διάλυσης η ίδια η Βουλή είναι υποχρεωμένη να τη πραγματοποιήσει για χάρη του Προέδρου.

Σε αυτή την περίπτωση δεν δημιουργείται κανένα πρόβλημα ειδικά από τη στιγμή που υπάρχει η υποχρέωση για εκλογή Προέδρου. Αν ο ίδιος ο Πρωθυπουργός αρνείται να δώσει την προσυπογραφή του στο διάταγμα διάλυσης ακόμα και τότε δε δημιουργείται κανένα πρόβλημα. Η διάλυση της Βουλής σύμφωνα με το Σύνταγμα είναι υποχρεωτική (Δασκαλάκη, 1992).

2.2.3 Διάλυση της Βουλής Λόγω Αδυναμίας Σχηματισμού Κυβέρνησης

Η εν λόγω περίπτωση αναφέρεται στην συνταγματικο-πολιτική κατάσταση σύμφωνα με τη οποία υπάρχει η αδυναμία σχηματισμού Κυβέρνησης και η αδυναμία δημιουργίας του απαιτούμενου αριθμού βουλευτών. Σ' αυτή τη περίπτωση, η Βουλή διαλύεται. Στο άρθρο 37 παρ 3 εδ γ αναφέρεται ο λόγος αυτός διάλυσης της Βουλής και δεν είναι παρά μια αδυναμία λειτουργίας του κοινοβουλευτικού συστήματος. Σε αυτή την περίπτωση αν δεν υπάρχει πλειοψηφία είτε η βούληση για το σχηματισμό κυβέρνησης δεν αναφέρεται δεδηλωμένη.

Η διάλυση της Βουλής σε αυτή τη περίπτωση είναι υποχρεωτική. Όλες οι διατάξεις για τη διάλυση της Βουλής πρέπει να εξετασθούν από τη στιγμή που έχουν εμφανισθεί οι απαραίτητοι παράγοντες όπως και η αδυναμία σχηματισμού Κυβέρνησης. Η αδυναμία αυτή αποτελεί λόγο διάλυσης με χαρακτήρα αναγκαστικό και αντικειμενικό. Στο άρθρο 38 πρ 1 εδ γ εφαρμόζεται ανάλογα ο λόγος αυτός διάλυσης (Δημητρόπουλου, 2001).

Στην περίπτωση παραίτησης κυβέρνησης που απολαύει της απόλυτης πλειοψηφίας της Βουλής. Στην περίπτωση, δηλαδή, αυτή παραλείπονται οι διερευνητικές εντολές και η διαδικασία του άρθρου 37 παράγραφοι 2, 3, 4 και οδηγούμαστε κατευθείαν στο 37 παράγραφος 3 εδάφιο γ'. Αν, όμως, η παραιτούμενη κυβέρνηση δεν περιέχει πολιτικό κόμμα που έχει την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών, τότε πάμε στην ευρεία διαδικασία των παραγράφων 2, 3, 4 του άρθρου 37 (Βενιζέλου, 1991).

Αν δεν προκύψει κυβέρνηση ακόμα και μετά από αυτή τη διαδικασία θα πρέπει να γίνει διάλυση σύμφωνα με το άρθρο 37. Αν κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης βουλευτικής περιόδου η παραιτούμενη κυβέρνηση είναι πρώτη, η συγκεκριμένη διαδικασία ακολουθείται πιστά. Παραιτούμενη κυβέρνηση είναι αυτή που στηρίζεται από κόμματα που κανένα μόνο του δεν συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Στη περίπτωση όμως που είναι δεύτερη, τότε ισχύει μια διακριτική ευχέρεια για το αν θα ισχύσει όλη η διαδικασία ή για το αν η συνοπτική. Αυτός ο λόγος διάλυσης μπορεί να αναφερθεί σε μια πιο γενική μορφή διάλυσης. Ο Δημητρόπουλος αναφέρεται στην κοινοβουλευτική διάλυση και στο κριτήριο χάριν

τινός. Ο Ευάγγελος Βενιζέλος αναφέρεται στο κριτήριο «ποιο το αρμόδιο όργανο» και σύμφωνα με αυτόν ο λόγος διάλυσης της Βουλής ανήκει στη περίπτωση της κυβερνητικής διάλυσης.

2.2.4 Διάλυση της Βουλής Λόγω Κυβερνητικής Αστάθειας

Με τον όρο κυβερνητική αστάθεια, γίνεται λόγος για εναλλαγή δύο κυβερνήσεων πλειοψηφίας στην ίδια βουλευτική περίοδο σύνθεσης της Βουλής. Η σύνθεση της Βουλής έχει πραγματοποιηθεί και απειλείται από το μέλλον και σαν αποτέλεσμα υπάρχει αδυναμία εφαρμογής κυβερνητικού προγράμματος.

Στο άρθρο 41 παρ 1 εδάφιο α, αναφέρεται ρητά ο λόγος αυτός διάλυσης. Δεν είναι παρά μια δυνητική αιτία όπου ακόμα και αν καταψηφισθούν δυο κυβερνήσεις μπορεί να σχηματισθεί κυβέρνηση. Διότι, αν δεν υπάρχει, προηγείται η εφαρμογή του άρθρου 37 παράγραφος 3 εδάφιο γ' (περί αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης) και επομένως η διάλυση θα γίνει με αυτό (το 37 παρ. 3 εδ. γ') το άρθρο (Μανιτάκη, 2004).

Ο λόγος αυτός διάλυσης της Βουλής, είναι μια εξαίρεση της δεδηλωμένης από τη στιγμή που το κοινοβουλευτικό σύστημα μπορεί να εφαρμόζεται αλλά με προβλήματα. Ο λόγος διάλυσης αν υπάρχει αδυναμία σχηματισμού Κυβέρνησης, είναι μια εφαρμογή και αποτέλεσμα τη δεδηλωμένης. Το άρθρο 41 παρ 1 εδ α αναφέρει ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει την ευχέρεια να διαλύσει τη Βουλή αφού παραιτηθεί ή καταψηφισθεί η δεύτερη κυβέρνηση και συγκληθούν οι πολιτικοί αρχηγοί. Στην περίπτωση που προταθεί δημιουργία τρίτης κυβέρνησης συνασπισμού, ο πρόεδρος έχει τη δυνατότητα να αρνηθεί το σχηματισμό και να προχωρήσει στο διορισμό προεκλογικής κυβέρνησης.

Σε αυτό το διάστημα, θα διαλύσει τη Βουλή. Οι θεωρητικοί δεν διαφωνούν μέχρι αυτό το σημείο. Το ερώτημα που υπάρχει είναι αν ο Πρόεδρος προχωρήσει σε διάλυση της Βουλής λόγω κυβερνητικής αστάθειας από τη στιγμή που υπάρχει κυβερνητική πλειοψηφία. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έχει πλέον τη υπερεξουσία που είχε από το παλαιό άρθρο 41 παρ 1 του Συντάγματος 1975. Η υπερεξουσία αυτή του έχει αφαιρεθεί από τη θέσπιση του αντικειμενικού κριτηρίου της καταψήφισης ή παραίτησης των δυο κυβερνήσεων. Παρ' όλα αυτά η νέα μορφή αυτού του άρθρου δεν είναι αρκετή ώστε να υποκρύπτεται στη διακριτική ευχέρεια της προεδρικής διάλυσης με χαρακτήρα αντικειμενικό.

Κι οι δυο γνώμες υποστηρίζονται. Ο Δημητρόπουλος θεωρεί ότι «το Σύνταγμα επιτρέπει τη διάλυση της Βουλής για κυβερνητικής αστάθεια, μόνον αμέσως μετά την υποβολή της παραίτησης της δεύτερης, τρίτης, κλπ. τακτικής κυβέρνησης και ως αποτέλεσμα της. (...) Η προηγούμενη υποβολή παραίτησης επιβάλλεται από το ίδιο το Σύνταγμα, όχι μόνον από το άρθρο 38, αλλά από αυτό το ίδιο το άρθρο 41 παράγραφος 1 εδάφιο α'. (...).

Αν η Βουλή διαλυθεί χωρίς η προηγούμενη κυβέρνηση να έχει παραιτηθεί, το γεγονός αυτό ισοδυναμεί με παύση η οποία δεν ισχύει από το Σύνταγμα. Μέσα από τις συνταγματικές διατάξεις δίνεται η διακριτική ευχέρεια στο Πρόεδρο της Δημοκρατίας να μπορεί να αρνηθεί το διορισμό τρίτης κυβέρνησης.

Παρόλα αυτά όμως δεν έχει τη εξουσία να διακόψει το βίο της κυβέρνησης με το να διαλύσει τη Βουλή. Ο Δημητρόπουλος σύμφωνα με το τυπολογικό κριτήριο αναφέρει ότι η διάλυση όπως αναφέρει το άρθρο 41 ανήκει σε μια πιο γενική μορφή κοινοβουλευτικής διάλυσης. Ο Βενιζέλος πάλι αναφέρει ότι «το άρθρο 41 παράγραφος 1 διατηρεί μια περίπτωση 'προεδρικής' αντιπλειοψηφικής διάλυσης της Βουλής (Σπυρόπουλου, 1988).

Όπως συνάγεται, ακόμη και *prima facie*, η διάλυση της Βουλής στην περίπτωση αυτή επέρχεται –με απόφαση του ΠτΔ- ενώ υπάρχει Κυβέρνηση που απολαύει της εμπιστοσύνης (ή της ανοχής) της Βουλής. Το στοιχείο που αποτελεί καινοτομία στην όλη αναθεώρηση είναι η αυστηρή νομική οριοθέτηση της έννοιας της μη εξασφάλισης κυβερνητικής σταθερότητας.

Σημαντικό κριτήριο στο οποίο αναφέρεται αυτός ο όρος είναι η καταψήφιση ή παραίτηση των δυο κυβερνήσεων στη ίδια βουλευτική περίοδο. Κατά την άποψη αυτή, επομένως, η διάλυση του άρθρου 41 παράγραφος 1 μπορεί να πάρει μια αμιγώς «προεδρική» μορφή, εφόσον μπορεί να δρομολογηθεί από τον Πρόεδρο ακόμα κι αν υπάρχει εν ενεργεία κυβέρνηση που απολαύει της εμπιστοσύνης της Βουλής, μόνο επειδή έχει πληρωθεί το τυπικό κριτήριο της καταψήφισης ή παραίτησης δύο κυβερνήσεων (Σπυρόπουλου, 1988).

2.2.5 Διάλυση της Βουλής (...) Προκειμένου να Αντιμετωπισθεί Εθνικό Θέμα Εξαιρετικής Σημασίας

Σύμφωνα με το άρθρο 41 αναφέρεται η δυνατότητα της κυβέρνησης να προτείνει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να διαλύσει τη Βουλή. Με αυτό τον τρόπο ο λαός εκφράζεται μέσω εκλογών απέναντι σε ένα θέμα εθνικής σημασίας. Ο Δημητρόπουλος αναφέρει ότι ο λόγος αυτός ανήκει σε μια μορφή δημοψηφισματικής διάλυσης. Ο Βενιζέλος όμως αναφέρει ότι αποτελεί μια μορφή κυβερνητικής διάλυσης από τη στιγμή που η κυβέρνηση το αποφάσισε. Σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο υπήρχε η διαφωνία για το αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι υποχρεωμένος να διαλύσει τη Βουλή αφού η κυβέρνηση το πρότεινε (Βενιζέλου, 1991).

Μετά τη αναθεώρηση του 1986 όλες οι διαφωνίες σταμάτησαν και η λέξη δύναται δε ισχύει πια στο άρθρο 41 παρ 2. Ο Πρόεδρος πλέον δεσμεύεται από το Σύνταγμα να προχωρήσει σε διάλυση της Βουλής από τη στιγμή που το προτείνει η κυβέρνηση. Η κυβέρνηση έχει την ευθύνη για τη δημιουργία γενικής πολιτικής της χώρας και μόνο αυτή μπορεί να χαρακτηρίσει ένα θέμα εθνικής εξαιρετικής σημασίας. Φυσικά είναι δυνατή η δημοψηφισματική διάλυση ακόμα και αν υπάρχουν ζητήματα εθνικής εξαιρετικής σημασίας. Η κυβέρνηση θα αποφασίσει αν διαλυθεί η Βουλή ή όχι (Δημητρόπουλου, 2001).

Το Σύνταγμα, όμως, έχει τον περιορισμό ότι η Βουλή που αναδείχθηκε από τις εκλογές (που έγιναν ως συνέπεια της «δημοψηφισματικής» διάλυσης) δεν μπορεί να διαλυθεί εξαιτίας του ίδιου θέματος. Σύμφωνα με το άρθρο 41 παρ 2 «ο Πρόεδρος ... διαλύει τη Βουλή μετά από πρόταση της κυβέρνησης, που έχει λάβει ψήφο εμπιστοσύνης ...». Η πλειοψηφία είναι αναγκαία και δε μπορεί να προτείνει δημοψηφισματική διάλυση μια κυβέρνηση μειοψηφίας. Δε μπορεί να υπάρξουν κυβερνήσεις μειοψηφίας από την αρχή. Είναι όμως δυνατή η ύπαρξή της αν ανήλθε σαν κυβέρνηση και αργότερα έχασε τη πλειοψηφία χωρίς καταψήφιση (Σπυρόπουλου, 1988).

Όλοι οι βουλευτές είναι ανεξάρτητοι και σε αυτή την περίπτωση αλλά και σε ακραίες περιπτώσεις με τέτοιο τρόπο ώστε η κυβέρνηση να έχει το δικαίωμα της πλειοψηφίας, Πολλά είναι τα ερωτήματα για το αν ο Πρόεδρος μπορεί να δεχτεί τη

πρόταση από τη κυβέρνηση αυτή της μειοψηφίας για δημοψηφισματική διάλυση. Μπορεί να αναφερθεί η άποψη του Δημητρόπουλου ο οποίος υποστηρίζει ότι «σύμφωνα με το αντικειμενικό νόημα της διάταξης (...), δεν αρκεί μόνον ότι έχει λάβει ψήφο εμπιστοσύνης η κυβέρνηση, αλλά απαιτείται να διατηρεί την πλειοψηφία και κατά το χρόνο που ζητεί τη διάλυση της Βουλής, να πρόκειται δηλαδή για κυβέρνηση πλειοψηφίας» (Δασκαλάκη, 1992).

2.3 Παραδείγματα Περιπτώσεων Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα την Περίοδο 1977 έως το 2007

Η διάλυση της 22ας Οκτωβρίου 1977 βάσει του 41 παρ. 2 του Σ (Για την αντιμετώπιση εθνικού θέματος εξαιρετικής σημασίας- «Δημοψηφισματική» διάλυση)

Στις 22 Οκτωβρίου έγινε η διάλυση της πρώτης Βουλής σύμφωνα με το άρθρο 41 παρ 2 το 1975. Έτσι η Ελλάδα οδηγήθηκε σε πρόωρες εκλογές με ανασχηματισμό προεκλογικό και με κάποιους υπηρεσιακούς υπουργούς να τοποθετούνται σε υπουργεία ώστε να εκτελεστούν οι εκλογές. Η κυβέρνηση ήταν αυτή του Καραμανλή.

Σύμφωνα με το ΠΔ 975/77, έγινε η διάλυση της Βουλής η οποία και έγινε δεκτή αφού πραγματοποιήθηκε η υποβολή της διάλυσης από τη πλευρά της κυβέρνησης. Το θέμα ήταν εξαιρετικής εθνικής σημασίας. Το ΠΔ παρέπεμπε στο υπ' αριθμόν 117 /20- 9-1977 πρακτικό του Υπουργικού Συμβουλίου ως προς τον προσδιορισμό των «εθνικών θεμάτων» που έχρηζαν αντιμετώπισης μέσω εκλογών, γεγονός που προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις, τόσο της αντιπολιτεύσεως, όσο και του τύπου, καθώς θεωρήθηκε ως αμφίβολης συνταγματικότητας η όλη μεθόδευση της διεξαγωγής πρόωρων εκλογών και η αποφυγή διεξοδικότερης κρίσης επί των προτεινόμενων «εθνικών θεμάτων εξαιρετικής σημασίας». (Παπαδημητρίου, 1978)

Η διάλυση της 19^{ης} Σεπτεμβρίου 1981, βάσει του 38 παρ. 1 εδ. Β του Σ. 1975 (κοινοβουλευτική διάλυση)

Τη περίοδο 1977- 1988 η διάλυση της Βουλής και συγκεκριμένα στις 19 Σεπτεμβρίου 1981, στηρίχθηκε στο δεύτερο εδάφιο παρ 1 του άρθρου 38. Μερικές εβδομάδες αργότερα η κυβέρνηση Ράλλη υπέβαλε την παραίτησή της η οποία έγινε δεκτή από το Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Έτσι με αυτό τον τρόπο η εθνική αντιπροσωπεία διαλύθηκε κι η κυβέρνηση πλειοψηφίας ανέλαβε τη διενέργεια εκλογών. Μέσα από αυτή τη διάλυση δόθηκε η εντύπωση μιας συμφωνίας σε κυβέρνηση η οποία είχε παραιτηθεί και σε Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Σύμφωνα με το ΠΔ 1119/81 έγινε η διάλυση της Βουλής. Έτσι με τη κυβέρνηση Ράλλη η Ελλάδα οδηγήθηκε σε εκλογές κάτω από ανασχηματισμό και υπηρεσιακούς υπουργούς. Στις 18 Οκτωβρίου 1981 έγιναν οι εκλογές υπό την προεδρία του Κ. Καραμανλή. Η επικράτηση του Πανελλήνιου Σοσιαλιστικού Κινήματος έδειξε αυτοδυναμία με ηγέτη το Α. Παπανδρέου.

Η διάλυση της 7^{ης} Μαΐου 1985, βάσει του 41 παρ. 2 του Σ. («Δημοψηφισματική» διάλυση)

Τη περίοδο 1981-1985 κι συγκεκριμένα στις 7 Μαΐου 1985 έγινε η διάλυση της Βουλής η οποία στηρίχθηκε στο άρθρο 41 παρ 2. Με στόχο να λυθεί ένα θέμα σημαντικό και εθνικό, πραγματοποιήθηκε η διάλυση. Είχε δρομολογηθεί πρόωρα ώστε να αναδειχθεί η ΣΤ Αναθεωρητική Βουλή η οποία και θα αναθεωρούσε το Σύνταγμα του 1975.

Η πρόταση της κυβέρνησης προς διάλυση έγινε δεκτή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και πραγματοποιήθηκε με την έκδοση του π. Δ. 216/ 85. Η χώρα οδηγήθηκε σε εκλογές υπό κυβερνήσεως Ανδρέα Παπανδρέου και προεδρίας Χρήστου Σαρτζετάκη, στις 2 Ιουνίου του 1985. Από τις εκλογές αυτές προέκυψε η ΣΤ' Αναθεωρητική Βουλή στην οποία κατείχε αυτοδύναμη πλειοψηφία το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα», του οποίου ηγείτο ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο οποίος και σχημάτισε νέα κυβέρνηση.

Η διάλυση της 12^{ης} Μαΐου 1989, βάσει των άρθρων 53 παρ. 1 και 40 παρ. 1 του Σ. («Τακτική διάλυση» – Ομαλή λήξη της θητείας)

Την περίοδο 1985-1989 έγινε η διάλυση της Βουλής και συγκεκριμένα στις 12 Μαΐου 1989. Ο όρος διάλυση σε αυτή τη περίπτωση δεν ήταν αντιπροσωπευτικός. Γινόταν λόγος για ομαλή θητεία της Βουλής με σκοπό να ολοκληρώσει τη τετραετία

όπως όριζε το άρθρο 53 του Συντάγματος και μάλιστα σε συνδυασμό με το άρθρο 40 παρ 1.

Το ΠΔ 253/89 μνημονεύει το παραπάνω και σε αυτό στηρίχθηκε λήξη των εργασιών της Βουλής της Δ Τακτικής περιόδου. Έτσι με την κυβέρνηση του Α. Παπανδρέου η χώρα οδηγήθηκε σε εκλογές και υπό την προεδρία του Σαρτζετάκη. Καμία αυτοδύναμη πλειοψηφία δεν προέκυψε και η σχετική πλειοψηφία εδρών της Βουλής αφορούσε τη Νέα Δημοκρατία με ηγέτη τον Κ. Μητσοτάκη. Η κυβέρνηση του Συνασπισμού Αριστεράς και Νέας Δημοκρατίας σχηματίστηκε έπειτα από πολιτικές ζυμώσεις.

Η διάλυση της 12^{ης} Οκτωβρίου 1989 βάσει του άρθρου 37 του Σ. (Λόγω αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης – «Κοινοβουλευτική Διάλυση»)

Η κυβέρνηση συνεργασίας μεταξύ των κομμάτων της «Νέας Δημοκρατίας» και του «Συνασπισμού της Αριστεράς» με πρωθυπουργό τον Τζαννή Τζανετάκη αποδείχθηκε «εφήμερη». Ελάχιστους μήνες αργότερα η κυβέρνηση παραιτήθηκε και προέκυψε αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης από τη σύνθεση της Βουλής.

Έτσι, λοιπόν, με το π. Δ. 557/ 89 κηρύχθηκε η διάλυση της βουλής της Ε΄ περιόδου (Προεδρευόμενης δημοκρατίας) η οποία έλαβε χώρα στις 12 Οκτωβρίου 1989 κατ' εφαρμογή των άρθρων 35 παρ. 2 εδ. Γ΄, 37 παρ. 3 εδ. Τελ. Και 41 παρ. 1 εδ. Τελ. του Συντάγματος. Ελλείπει κυβερνήσεως που να απολαύει της εμπιστοσύνης της Βουλής, διορίστηκε υπηρεσιακή κυβέρνηση υπό τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου Ιωάννη Γρίβα, προκειμένου να διενεργήσει εκλογές (Βενιζέλου, 1991).

Η διεξαγωγή αυτών των εκλογών έγινε στις 5 Νοεμβρίου 1989. Η κυβέρνηση που αναφέρεται είναι αυτή του Γρίβα με πρόεδρο Δημοκρατίας το Σαρτζετάκη. Η πλειοψηφία στη Βουλή ανήκε και πάλι στη Νέα Δημοκρατία. Ο ανασχηματισμός κυβέρνησης προέκυψε από τη συνεργασία κομμάτων με πρωθυπουργό τον Ξ. Ζολώτα και στηριζόμενη σε κόμματα όπως η Ν. Δημοκρατία, το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα κι ο Συνασπισμός Αριστεράς. (Μάνεση, 1989)

Η διάλυση της 12^{ης} Μαρτίου 1990, βάσει του άρθρου 32 παρ. 4 του Σ. (Λόγω αδυναμίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας)

Εφήμερη ήταν η κυβέρνηση, η οικουμενική του Ζολώτα όπως κι αυτή του Τζαννή Τζανετάκη. Φυσικά και δεν αποσύρθηκε αλλά ήταν υποχρεωτική η εκ νέου εκλογή Προέδρου έπειτα από συνεννόηση των κομμάτων της Βουλής. Οι λόγοι για κάτι τέτοιο ήταν η λήξη της πενταετούς θητείας του προέδρου Σαρτζετάκη κι η εκλογή νέου προέδρου. Έτσι μόνο τα δυο μεγάλα κόμματα μπορούσαν να συνεργαστούν που ήταν η Νέα Δημοκρατία και το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα.

Τέτοια συνεργασία δεν επετεύχθη, οπότε ήταν μαθηματικώς βέβαιο πως η χώρα θα προσέφευγε για ακόμη μια φορά στις κάλπες. Ακολουθήθηκε, λοιπόν, η διαδικασία του άρθρου 32 του Συντάγματος προς εκλογή Προέδρου, η οποία δεν τελεσφόρησε. Άρα, οδηγήθηκαμε στη διάλυση της Βουλής βάσει του άρθρου 32 παρ. 4, με το π. Δ. 63 / 90. Έτσι για τρίτη φορά η Ελλάδα οδηγήθηκε σε εκλογές μέσα σε λίγους μήνες υπό την οικουμενική κυβέρνηση Ζολώτα και με πρόεδρο το Σαρτζετάκη. Και πάλι πρώτο κόμμα ήταν η Νέα Δημοκρατία αλλά οριακά χωρίς αυτοδυναμία. Δημιουργήθηκε όμως κυβέρνηση με τη συνεργασία του βουλευτή της Δημοκρατικής Ανανέωσης Θ. Κατσίκη. (Βολουδάκη, 1994)

Η διάλυση της 10^{ης} Σεπτεμβρίου 1993 βάσει του άρθρου 41 παρ. 2 του Σ. (Τυπικά «Δημοψηφισματική» διάλυση)

Στα μέσα του 1993 οι πολιτικές τριβές δημιούργησαν την ανεξαρτησία δυο βουλευτών από τη Νέα Δημοκρατία και σαν αποτέλεσμα η δεδηλωμένη χάθηκε. Αλλά η κυβέρνηση Μητσοτάκη απαίτησε εκλογές σύμφωνα με το άρθρο 41 παρ 2. Στην ουσία όμως είχε χάσει τη δεδηλωμένη.

Με το π.Δ. 352/ 93 κηρύχθηκε η διάλυση της Βουλής (ως «Δημοψηφισματική»), στις 10 Σεπτεμβρίου 1993 και οδηγήθηκε σε εκλογές στις 10 Οκτωβρίου 1993 υπό κυβερνήσεως Κωνσταντίνου Μητσοτάκη και Προεδρίας Κωνσταντίνου Καραμανλή. Από τις εκλογές αναδείχθηκε αυτοδύναμη πλειοψηφία του «Πανελλήνιου Σοσιαλιστικού Κινήματος» και κυβέρνηση Ανδρέα Παπανδρέου.

**Η διάλυση της 24^{ης} Αυγούστου 1996, βάσει του άρθρου 41 παρ. 2 του Σ.
(«Δημοψηφισματική» διάλυση)**

Ο Πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου εισήχθη στο νοσοκομείο το Νοέμβριο του 1995 λόγω σοβαρής επιδείνωσης της υγείας του. Λόγω της μακρόχρονης παραμονής του εντός του νοσοκομείου «εξαναγκάστηκε» σε παραίτηση καθώς περιήλθε σε αδυναμία άσκησης των καθηκόντων του. Η κοινοβουλευτική ομάδα του «Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος» κατ'εφαρμογή του άρθρου 38 παρ. 2 του Σ πρότεινε τον Κωνσταντίνο Σημίτη για τη θέση του Πρωθυπουργού, τον οποίο και διόρισε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος. Η νέα κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Σημίτη ζήτησε εκλογές το καλοκαίρι του 1996, κατ'εφαρμογή του άρθρου 41 παρ. 2, προκειμένου να ανανεωθεί η λαϊκή εντολή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έκανε δεκτή την πρόταση της Κυβέρνησης (δεν μπορεί άλλωστε να αρνηθεί) και με το π. Δ. 268/ 96 διέλυσε τη Βουλή. Οι εκλογές διεξήχθησαν στις 22 Σεπτεμβρίου 1996 υπό Κυβερνήσεως Κωνσταντίνου Σημίτη και Προεδρίας Κωστή Στεφανόπουλου. Από αυτές προέκυψε αυτοδύναμη πλειοψηφία του «Πανελληνίου Σοσιαλιστικού κινήματος» και ο Κωνσταντίνος Σημίτης σχημάτισε νέα Κυβέρνηση.

**Η διάλυση της 14^{ης} Μαρτίου 2000, βάσει του άρθρου 41 παρ. 2 του Σ.
(«Δημοψηφισματική» διάλυση)**

Η βουλή της περιόδου 1996- 2000, όπως είναι φανερό, σχεδόν εξήντησε την τετραετία της. Λίγους μόνο μήνες πριν την εξάντληση της τετραετίας, η Κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Σημίτη ζήτησε εκλογές, βάσει του άρθρου 41 παρ. 2 του Σ., προκειμένου να ανανεωθεί η λαϊκή εντολή εν όψει της ανάγκης ανάδειξης της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, προς αναθεώρηση του Σ. 1986. Η Βουλή, λοιπόν, διαλύθηκε με το π. Δ. 97/ 2000 και η χώρα οδηγήθηκε στις κάλπες υπό κυβερνήσεως Κωνσταντίνου Σημίτη και Προεδρίας Κωστή Στεφανόπουλου στις 9 Απριλίου 2000. Η εκλογική αναμέτρηση ήταν ίσως η πιο αμφίροπη των τελευταίων ετών. Προέκυψε αυτοδύναμη πλειοψηφία του «Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος» και σχηματίστηκε Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Σημίτη.

**Η διάλυση της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2004, βάσει του άρθρου 41 παρ. 2 του Σ.
(«Δημοψηφισματική» διάλυση)**

Η Βουλή της περιόδου 2000-2004 εξήντησε σχεδόν την τετραετία της. Η Κυβέρνηση Κ. Σημίτη ζήτησε εκλογές βάσει του άρθρου 41 παρ. 2 του Σ. Η Βουλή διαλύθηκε με το π.δ. 48/2004 και η χώρα οδηγήθηκε σε εκλογές υπό κυβερνήσεως Κ. Σημίτη (ο οποίος είχε εν τω μεταξύ παραιτηθεί από Πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ και είχε αναλάβει ο Γ. Παπανδρέου) και Προεδρίας Κωστή Στεφανόπουλου στις 7 Μαρτίου 2004. Από την εκλογική αναμέτρηση προέκυψε αυτοδύναμη κυβέρνηση «Νέας Δημοκρατίας» και Πρωθυπουργός ορκίστηκε ο Κ. Καραμανλής του Αλεξάνδρου.

**Η διάλυση της 17^{ης} Αυγούστου 2007, βάσει του άρθρου 41 παρ. 2 του Σ.
(«Δημοψηφισματική Διάλυση»)**

Η Βουλή της περιόδου 2004-2007, όπως γίνεται κατανοητό, δεν εξήντησε την τετραετία της. Η κυβέρνηση Κ. Καραμανλή ζήτησε εκλογές βάσει του άρθρου 41 παρ. 2 του Σ. Η Βουλή διαλύθηκε με το π.δ. 154/2007 και η χώρα οδηγήθηκε σε εκλογές υπό κυβερνήσεως Κ. Καραμανλή και Προεδρίας Κάρου Παπούλια στις 16 Σεπτεμβρίου 2007, προκειμένου να συγκληθεί η Η' Αναθεωρητική Βουλή. Από την εκλογική αναμέτρηση προέκυψε αυτοδύναμη κυβέρνηση «Νέας Δημοκρατίας» και Πρωθυπουργός ορκίστηκε ξανά ο Κ. Καραμανλής.

Αξιοσημείωτες Περιπτώσεις Διάλυσης Βουλής στην Ελλάδα από το 1986 και Έπειτα

Μέσα από μια σύγκριση περιπτώσεων διάλυσης της Βουλής από το 1986 και έπειτα είναι φανερό ότι η περίπτωση διάλυσης της Βουλής επί Σαρτζετάκη είναι και η πρώτη περίπτωση κατά τη οποία ο ίδιος δήλωσε παραίτηση στις 7 Οκτωβρίου 1989 αφού είχε ολοκληρώσει την παραπομπή του στο υπουργοδικείο. Ο Τσαλδάρης αποτέλεσε πρόεδρος της Βουλής με στόχο να πληροφορηθεί για τη κοινοβουλευτική

δύναμη των κομμάτων, σύμφωνα με το άρθρο Σ37, 4.

Στον αρχηγό του κόμματος ανατέθηκε η διερευνητική επιστολή, η οποία είχε και την πλειοψηφία Μητσοτάκη. Παρόλα αυτά δεν υπήρχε αποτέλεσμα. Αλλά αποτέλεσμα δεν υπήρχε και όταν ανατέθηκε και στον Παπανδρέου ή στο Φλωράκη. Στις 10 Οκτωβρίου 1989 άρχισε η επόμενη φάση της διερεύνησης κατά την οποία συναντήθηκαν οι πολιτικοί αρχηγοί με πρόεδρο το Σαρτζετάκη. Και πάλι δε υπήρχε αποτέλεσμα και έτσι ήταν αδύνατο να σχηματισθεί κυβέρνηση. Ο σχηματισμός οικουμενικής κυβέρνησης ήταν αδύνατος.

Έτσι αποφασίστηκε ο διορισμός προεκλογικής υπηρεσιακής κυβέρνησης και Πρωθυπουργός ήταν ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου Ι. Γρίβας. Σε ότι αφορά την κυβέρνηση Σαρτζετάκη απαλλάχθηκε και προκηρύχθηκαν εκλογές. Η 5^η Νοεμβρίου ήταν η ημέρα εκλογών του ίδιου χρόνου και στις 20 Νοεμβρίου η ημέρα σύγκλισης της Βουλής. Κατόπιν των ανωτέρω, με Προεδρικό Διάταγμα Υπ. Αρ. 557 ΦΕΚ 234, ο Πρόεδρος της Βουλής έλαβε υπόψη του τα εξής στοιχεία

- Διατάξεις άρθρων 35 παρ. 2 εδάφ. γ 37, παρ. 3 εδάφ. Τελ. και 41 παρ. 1 του Συντάγματος το ότι οι διερευνητικές επιστολές που δόθηκαν σε αρχηγούς πρώτου, δευτέρου και τρίτου δεν είχαν κανένα αποτέλεσμα.
- Ότι κατά τη σύσκεψη των αρχηγών κομμάτων φάνηκε η αδυναμία δημιουργίας κυβέρνησης
- Όλες οι προσπάθειες σχηματισμού κυβέρνησης από τα κόμματα της Βουλής απέτυχαν
- Ότι ανατέθηκε στο Πρόεδρο του Αρείου Πάγου Ι. Γρίβα, να σχηματίσει κυβέρνηση ευρείας αποδοχής

Διαλύεται η Βουλή της Ε' Περιόδου και προκηρύσσονται εκλογές για 5 Νοεμβρίου 1989 και την ίδια στιγμή συγκαλείται η Βουλή σε Α τακτική Σύνοδο. Σε ότι αφορά το Υπουργείο Οικονομικών αναθέτεται η δημοσίευση κι εκτέλεση του παρόντος Διατάγματος. Ωστόσο, κανένα κόμμα δεν κατάφερε να συγκεντρώσει πλειοψηφία εδρών στη Βουλή στις εκλογές της 5^{ης} Νοεμβρίου 1989. Σχηματίστηκε η Οικουμενική κυβέρνηση με τον Ξενοφών Ζολώτα. Παρ' όλα αυτά, δεν κατάφερε ούτε αυτή να ολοκληρώσει τη θητεία της. Σε ότι αφορά την πρώτη ψηφοφορία η

οποία έγινε στις 19 Φεβρουαρίου του 1990 δεν είχε αποτέλεσμα αλλά ούτε κι οι επόμενες δυο ψηφοφορίες.

Στις 12 Μαρτίου 1990 άρχισε η επόμενη φάση της διάλυσης της Βουλής αφού θυροκολλείται το Προεδρικό Διάταγμα για τα διάλυσή της. Όλη η αδυναμία αλλά και η προεδρική διάλυση φάνηκε από την όλη διαδικασία. Στην Ελλάδα για πρώτη φορά εφαρμόστηκε ο ειδικός τύπος διάλυσης. Τη ίδια στιγμή προκηρύσσονται εκλογές για τις 8 Απριλίου 1990. Πρωθυπουργός της προεκλογικής Κυβέρνησης είναι ο Ζολώτας. Το σχετικό ΠΔ επικαλείται

- Διατάξεις άρθρων 32 παρ. 1,3 και εδ. α 35, 2 περιπ. Γ και 41 παρ. 3 του Συντάγματος
- Το ότι η Βουλή δεν εξέλεξε Πρόεδρο της Δημοκρατίας έπειτα από τρεις διαδοχικές ονομαστικές ψηφοφορίες στις 19, 25 Φεβρουαρίου κι 3 Μαρτίου 1990. Υπέγραφαν οι Σαρτζετάκης και ο Πρωθυπουργός Ζολώτας

Χωρίς να υπάρχει καμία παρέκκλιση από τη παράδοση των Ελληνικών περιπτώσεων Βουλής και η Βουλή των εκλογών του Απριλίου, ήταν βραχύβια. Για ακόμα μια φορά κανένα κόμμα δεν συγκέντρωσε πλειοψηφία εδρών για το σχηματισμό Κυβέρνησης. Στις 9 Απριλίου 1990 πραγματοποιήθηκε συνάντηση του αρχηγού της ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ με τον αρχηγό της ΔΗΑΝΑ Στεφανόπουλο, όπου το κόμμα του είχε μια έδρα. Ο Στεφανόπουλος δηλώνει κοινοβουλευτική υποστήριξη και η κυβέρνηση Μητσοτάκη ορκίζεται. Σύντομα και η νέα Βουλή θα διαλυθεί έπειτα από την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 41 παρ 2 κι 3 με σκοπό να ανανεωθεί η λαϊκή εντολή για τα όποια σημαντικά θέματα εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής.

Έγινε δεκτή από τον Καραμανλή κι ακολούθησαν τα κάτωθι:

- Διατάξεις άρθρου 41 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος
- Εισήγηση Πρωθυπουργού, η οποία δηλώνει ότι σύμφωνα με τα γεγονότα στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία, οι εξελίξεις στη Βαλκανική και το θέμα των Σκοπίων, το θέμα της Κύπρου, η ανάληψη από τη Ελλάδα της Προεδρίας τη ΕΕ το πρώτο εξάμηνο του 1994 κι η πορεία της Ελληνικής

Οικονομίας ήταν θέματα σημαντικά και απαιτούσαν μια κυβέρνηση με τη λαϊκή εντολή ανανεωμένη.

- Απόψεις των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου οι οποίες προτάθηκαν στο ΠΤΔ για πρόωρη διάλυση της Βουλής και τη προκήρυξη των Γενικών Βουλευτικών Εκλογών.
- Η Βουλή διαλύθηκε στις 11 Σεπτεμβρίου 1993 έπειτα από προεδρικό διάταγμα με αρ. 352 και στις 10 Οκτωβρίου 1993 ανακοινώνονται εκλογές.

Η Βουλή συγκαλείται για πρώτη φορά στις 19 Οκτωβρίου και η θητεία της θα ολοκληρωθεί σύντομα. Η ίδια διαδικασία με αυτή της διάλυσης του 1993 ακολούθησε. Η Βουλή διαλύθηκε τον Αύγουστο του 1996 έπειτα από προεδρικό διάταγμα με αρ 268. Στη πράξη 263 του Υπουργικού Διατάγματος αναφέρεται η εισήγηση όπου οι Υπουργοί αξιολογούν σαν κρίσιμη φάση την επόμενη τετραετία. Είναι σημαντικό το ότι γίνεται αναφορά στο γεγονός ότι η Ελλάδα θα πρέπει να έχει μια δυνατή συμμετοχή στην Ε.Ε. ώστε να μπορεί να λάβει όλες τις αποφάσεις. Είναι σκόπιμο να αποφύγει το περιθώριο της πολιτικής και οικονομικής ενοποίησης. Σημαντικό θέμα κι η δρομολόγηση των θεμάτων παιδείας, διοίκησης, κοινωνικής προστασίας.

Αναγκαία είναι η ανάληψη πρωτοβουλιών στα Βαλκάνια ώστε να υπάρξει καλύτερη συνεργασία και ειρήνη αλλά και ενδυνάμωση του εσωτερικού μετώπου. Με αυτό τον τρόπο η Ελλάδα θα αναβαθμισθεί και τόσο η διπλωματική όσο και η αμυντική της θέση θα είναι ολοκληρωμένη σε ότι αφορά τη προάσπιση δικαιωμάτων της Κύπρου.

Συμβιβασμοί σε αυτά τα θέματα δε χωρούν. Η πρόταση της κυβέρνησης έγινε από το Στεφανόπουλο δεκτή στις 22 Σεπτεμβρίου 1996 και το κόμμα του ΠΑΣΟΚ είχε την πλειοψηφία. Η Βουλή διαλύθηκε πρόωρα. Στις 14 Μαρτίου έγινε η διάλυση την ημέρα που είχε προηγηθεί η πρόταση στο Σημίτη και στο Στεφανόπουλο. Η πράξη αναφέρει ότι το υπουργικό συμβούλιο σκεπτόταν

- Τις διατάξεις του άρθρου 41 πρ. 2 και 3 του Συντάγματος.
- Εισήγηση Πρωθυπουργού η οποία αναφέρει την υποβολή της Ελλάδας έπειτα από αίτηση για ένταξη στην ΟΝΕ. Οι όποιες διαπραγματεύσεις θα είναι σημαντικές και θα κριθούν οι επιδόσεις της οικονομίας. Το κατά πως θα πάνε

οι διαπραγματεύσεις θα κρίνει και τους όρους ένταξης και την παρουσία της Ελλάδας στη ONE. Η όποια αμφισβήτηση θα δημιουργούσε αμφιβολίες στους εταίρους γύρω από τη διαμόρφωση όρων για τη διατήρηση των επιδόσεων της οικονομίας

Έτσι λοιπόν η διάλυση της Βουλής προτάθηκε ομόφωνα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας όπως και η προκήρυξη βουλευτικών εκλογών στις 9 Απριλίου 2000. Επίσης προτάθηκε και η Σύγκλιση Αναθεωρητικής Βουλής για τις 20 Απριλίου 2000. Η πρόταση έγινε δεκτή από τον ΠτΔ και στη συνέχεια εκδόθηκε με αρ 97 όπου όριζε και τη διάλυση της βουλής. Οι εκλογές θα διεξαχθούν στις 9 Απριλίου 2000. Σε αυτές θα εκλεγεί το ΠΑΣΟΚ με Πρωθυπουργό το Σημίτη.

Καταλήγοντας, θα λέγαμε πως η διάλυση της Βουλής στην περίοδο 2000-2004 είναι κι η προτελευταία η οποία έγινε κι αυτή πρόωρα. Η διάλυσή της έγινε στις 11 Φεβρουαρίου 2004 για εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας. Οι εκλογές ανακοινώθηκαν για τις 7 Μαρτίου όπου το κόμμα της ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ εξελέγη με Πρωθυπουργό τον Κ. Καραμανλή.

Παραδείγματα Περιπτώσεων Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα την Περίοδο από το 2007 και Έπειτα

- Διάλυση Βουλής 02/09/2009

Στις 2 Σεπτεμβρίου 2009 ο Πρωθυπουργός της χώρας εξήγγειλε πρόωρες εκλογές. Μερικούς μήνες πριν είχε προηγηθεί η εξαγγελία της αξιωματικής Αντιπολίτευσης ότι κατά την επικείμενη λήξη της θητείας του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν θα συναινέσει στην επανεκλογή του. Και τούτο, όχι επειδή τον κρίνει ακατάλληλο για το αξίωμα αυτό ή δεν στηρίζει το πρόσωπό του ως εκ νέου υποψήφιο (ΠτΔ), αλλά επειδή, όπως ισχυρίζεται, επιδιώκει να προκαλέσει την προκήρυξη πρόωρων εκλογών με την ελπίδα ότι θα αναδειχθεί Κυβέρνηση και ότι η χώρα θα απαλλαγεί από την, κατά τη γνώμη της, ανεπαρκή Κυβέρνηση (Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2009, πρόσβαση στο www.kalpes.gr).

Στο πλαίσιο αυτό, η αξιωματική Αντιπολίτευση γνωστοποίησε ότι θα υποστήριζε την επανεκλογή του νυν ΠτΔ μόνο μετά τη διεξαγωγή εθνικών εκλογών. Στην ουσία η αξιωματική Αντιπολίτευση ομολογεί δημόσια ότι προτίθεται να χρησιμοποιήσει τη λήξη της προεδρικής θητείας ως μέσο εξαναγκασμού της Κυβέρνησης για πρόωρη προσφυγή στις κάλπες (Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2009, πρόσβαση στο www.kalpes.gr).

Σε αυτό το πλαίσιο, η Κυβέρνηση επικαλείται με βάση το άρθρο 41 παρ. 2 Συντ., ότι συντρέχει εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας που επιβάλλει τη διεξαγωγή πρόωρων εκλογών. Ο λόγος αυτός συνοψίζεται, κατά την άποψη της Κυβέρνησης, στη λήψη μέτρων (π.χ. πάταξη της φοροδιαφυγής, προώθηση μεταρρυθμίσεων κ.ο.κ.) που θα συμβάλλουν στην άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης της χώρας. Ο ΠτΔ έκανε δεκτή την πρόταση της Κυβέρνησης και τελικά προκηρύχθηκαν βουλευτικές εκλογές για την 4η Οκτωβρίου 2009 (Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2009, πρόσβαση στο www.kalpes.gr).

- **Διάλυση Βουλής 10/05/2012**

Οι βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2012 διεξήχθησαν στις 17 Ιουνίου από την υπηρεσιακή κυβέρνηση Παναγιώτη Πικραμμένου επειδή στις προηγούμενες εκλογές τον Μάιο του ίδιου έτους δεν έγινε δυνατός ο σχηματισμός κυβέρνησης που να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Στις εκλογές του Ιουνίου πρώτο κόμμα ήλθε η Νέα Δημοκρατία, δεύτερο κόμμα ο ΣΥΡΙΖΑ με ποσοστά 29,7% και το 26,9% αντίστοιχα, ενώ τρίτο κόμμα ήλθε το ΠΑΣΟΚ με ποσοστό 12,3% (Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2012, πρόσβαση στο www.kalpes.gr).

Τα υπόλοιπα κόμματα που εκλέγουν βουλευτές είχαν ποσοστά μικρότερα του 8% και είναι τα: Ανεξάρτητοι Έλληνες, Χρυσή Αυγή, Δημοκρατική Αριστερά και Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας. Μετά τις εκλογές τα κόμματα Νέα Δημοκρατία, ΠΑΣΟΚ και Δημοκρατική Αριστερά συγκρότησαν την Κυβέρνηση Αντώνη Σαμαρά (Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2012, πρόσβαση στο www.kalpes.gr).

- **Διάλυση Βουλής 28/12/2014**

Οι ελληνικές βουλευτικές εκλογές του Ιανουαρίου 2015 ήταν πρόωρες εκλογές που διενήργησε η Κυβέρνηση Σαμαρά και οι οποίες προκλήθηκαν από την αδυναμία εκλογής προέδρου της δημοκρατίας από τη Βουλή των Ελλήνων (Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2014, πρόσβαση στο www.kalpes.gr).

Ο μοναδικός υποψήφιος, Σταύρος Δήμας, ο οποίος στηρίχτηκε από τη Νέα Δημοκρατία, το ΠΑΣΟΚ και κάποιους ανεξάρτητους βουλευτές, δεν συγκέντρωσε τον απαιτούμενο αριθμό των 180 ψήφων για εκλογή του στην τρίτη ψηφοφορία που έγινε στις 29 Δεκεμβρίου 2014 και έτσι, σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδας, η Βουλή διαλύθηκε και προκηρύχθηκαν εκλογές για τις 25 Ιανουαρίου 2015 (Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2014, πρόσβαση στο www.kalpes.gr).

Ο ΣΥΡΙΖΑ υπό την ηγεσία του Αλέξη Τσίπρα πήρε τη νίκη στις εκλογές και μετά από συνεννόηση του Αλέξη Τσίπρα με τον αρχηγό των Ανεξαρτήτων Ελλήνων, Πάνο Καμμένο, συμφωνήθηκε η δημιουργία κυβέρνησης συνασπισμού αποτελούμενη από τα δύο κόμματα. Μετά την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σχηματίστηκε η Κυβέρνηση Τσίπρα.

Η νέα Βουλή που προέκυψε από τις εκλογές συνήλθε στις 5 Φεβρουαρίου. Για πρώτη φορά η πλειοψηφία των βουλευτών ορκίστηκε με πολιτικό όρκο. Την επομένη εκλέχτηκε πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων η Ζωή Κωνσταντοπούλου.

3. Κεφάλαιο Τρίτο : Σύγκριση της Διαδικασίας Διάλυση της Βουλής στην Ελλάδα και σε Χώρα της Ευρώπης – Η Περίπτωση της Κύπρου

3.1 Πολίτευμα της Χώρας της Κύπρου και Σχετικές Λειτουργίες και Αρχές

Αναφερόμενοι σχετικά στις διαφορές του πολιτεύματος Ελλάδος και Κύπρου, θα λέγαμε σχετικά πως στην Κύπρο, η Προεδρική Δημοκρατία είναι το πολίτευμα της χώρας αυτής. Ο Πρόεδρος είναι ο αρχηγός της Κυβέρνησης και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η εκλογή του γίνεται με καθολική ψηφοφορία για περίοδο πέντε ετών (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015).

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ', ήταν ο πρώτος Πρόεδρος της Κύπρου. Σ' αυτό το αξίωμα, βρίσκεται από το 2013 ο Νίκος Αναστασιάδης, τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ασκεί την εκτελεστική εξουσία μαζί με το εντεκαμελές Υπουργικό Συμβούλιο. Το Συμβούλιο αυτό ορίζεται από τον Πρόεδρο.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ασκεί τη Νομοθετική εξουσία κι η εκλογή των μελών της γίνεται με ψηφοφορία καθολική με το σύστημα της Απλής Αναλογικής. Η εκλογή γίνεται κάθε πέντε χρόνια. Στη Βουλή της Κύπρου στις μέρες μας, αναφέρονται 80 έδρες από τις οποίες 56 για τους Ελληνοκύπριους και 24 για τους Τουρκοκύπριους με τις 24 έδρες να παραμένουν κενές. Ωστόσο, οι σημαντικές πολιτικές δυνάμεις που συμμετέχουν στη Κύπρο είναι οι εξής (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015)

- Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού (ΑΚΕΛ) (19 έδρες)
- Δημοκρατικός Συναγερμός (ΔΗΣΥ) (20 έδρες)
- Δημοκρατικό Κόμμα (ΔΗΚΟ) (9 έδρες)
- Κίνημα Σοσιαλδημοκρατών (ΚΣ ΕΔΕΚ]] (5 έδρες)
- Ευρωπαϊκό Κόμμα (ΕΥΡΩΚΟ) (2 έδρες) κ
- το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών (1 έδρα)

Σημειώνεται επίσης πως το Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας ασκεί τη Δικαστική εξουσία όπως και το Κακουργιοδικείο και τα επαρχιακά Δικαστήρια. Η ιεραρχία του Κράτους αναφέρεται σχετικά στις ακόλουθες θέσεις και κατατάξεις ως εξής (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015)

1. Πρόεδρος της Δημοκρατίας
2. Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων
3. Ο μεγαλύτερος σε ηλικία Βουλευτής
4. Γενικός Εισαγγελέας
5. Πρόεδρος Ανωτάτου Δικαστηρίου
6. Μέλη Υπουργικού Συμβουλίου

Ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί πως στην Κύπρο υπάρχουν πολιτικοί αξιωματούχοι, Αρχές και Σώματα τα οποία δεν ανήκουν σε κανένα υπουργείο. Αυτές οι αρχές και τα σώματα, αναφέρονται σχετικά ως εξής (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015)

- Ανεξάρτητοι αξιωματούχοι Δημοκρατίας. Όπως Ο Γενικός Εισαγγελέας και ο Γενικός Ελεγκτής, που προΐστανται της νομικής και ελεγκτικής υπηρεσίας αντίστοιχα, ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, η Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, και το Γραφείο Προγραμματισμού, που λειτουργούν ως ανεξάρτητα συλλογικά όργανα
- Ανεξάρτητα Σώματα Δημοκρατίας όπως το Γενικό Λογιστήριο, η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού, το Γραφείο Επιτρόπου Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομικών Κανονισμών, το Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών, η Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, η Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Επίσης τα Δημοτικά και τα Κοινοτικά Συμβούλια έχουν την ευθύνη για θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης. Με παροχή υπηρεσιών για τις διοικητικές αρμοδιότητες ασχολούνται τα Δημοτικά Συμβούλια, τόσο σε πόλεις όσο και σε μεγάλες αγροτικές κοινότητες. Τα Κοινοτικά Συμβούλια ασχολούνται με το να δίνουν υπηρεσίες διοικητικών αρμοδιοτήτων σε χωριά. Αποτελούν ανεξάρτητα σώματα κι τα μέλη τους εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία από τη περιφέρειά τους.

Εκτός των ανωτέρω όμως, σημειώνεται πως στο Πολιτικό Σύστημα της Κύπρου, όσα άτομα είναι άνω των 18 ετών έχουν δικαίωμα ψήφου. Οι βουλευτικές και προεδρικές εκλογές διεξάγονται σε ξεχωριστές περιόδους. Από το 2004 στη Κύπρο, διεξάγονται εκλογές και για το Κοινοβούλιο της Ευρώπης. Οι τελευταίες ωστόσο πολιτικές εκλογές στη χώρα, έγιναν στις 22 Μαΐου 2011. Πρώτο κόμμα ήταν ο Δημοκρατικός Συναγερμός. Το κοινοβούλιο της Κύπρου είναι η Βουλή των Αντιπροσώπων το οποίο είναι ένα απλό νομοθετικό Σώμα σύμφωνα με το ισχύον Σύνταγμα (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015).

Ο Νόμος 56 ορίζει και το αριθμό των μελών του. Αποτελείται από 56 βουλευτές και 3 παρατηρητές. Το εκλογικό σώμα έπειτα από καθολική ψηφοφορία για πέντε (5) χρόνια, ψηφίζει τα μέλη της Βουλής Αντιπροσώπων που ασκούν νομοθετική εξουσία. Είναι δυνατό η Βουλή να διαλυθεί πριν λήξει η πενταετής περίοδος της έπειτα από απόφαση της ολομέλειας.

Η ημερομηνία διενέργειας των εκλογών ορίζεται από αυτή τη ημερομηνία και σε καμία περίπτωση δε απέχει κάτω από 30 ημέρες ή πάνω από 40 από τη σχετική απόφαση. Το εκλογικό σύστημα δεν ορίζεται από το σύνταγμα και ούτε κι ορίζει τις εκλογές. Το σύστημα πλειοψηφίας από το 1979 και έπειτα αντικαταστάθηκε από αυτό της ενισχυόμενης αναλογικής (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015).

Στη συνέχεια ακολούθησε ένα σύστημα που προσομοιάζει την απλή αναλογική. Γεγονός ήταν ότι το πλειοψηφικό δεν εξασφάλιζε τη μειοψηφία και δημιουργούσε άδικη και άνιση κατανομή εδρών. Η Κυπριακή επικράτεια για λόγους διεξαγωγής των εκλογών στη Κύπρο διαιρείται σε 6 εκλογικές περιφέρειες. Η

κατανομή των εδρών στην χώρα της Κύπρου, μετά τις πολιτικές εκλογές του 2011, αναφέρονται σχετικά ως εξής

(Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015)

- Είκοσι (20) έδρες κατανέμονται στη Λευκωσία
- Δώδεκα (12) στη Λεμεσό
- Έντεκα (11) στην Αμμόχωστο
- Έξι (6) στη Λάρνακα
- Τέσσερις (4) στην Πάφο
- Τρεις (3) στην Κερύνεια

Στο πολιτικό σύστημα της Κύπρου λοιπόν, θα λέγαμε πως έπειτα από καθολική και άμεση ψηφοφορία, εκλέγεται η Βουλή Αντιπροσώπων για 5 χρόνια. Οι εκλογές αυτές έχουν χαρακτήρα γενικό και εκτελούνται τη ίδια ημέρα σε όλη τη επικράτεια. Η λαϊκή βούληση πρέπει να είναι ελεύθερη και ανόθευτη. Έπειτα από διάταγμα του Υπουργού Εσωτερικών προκηρύσσονται και δημοσιεύονται στη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Αυτές διενεργούνται τη δεύτερη Κυριακή του μήνα πριν τη λήξη της Βουλής. Κάθε θέμα σχετικό με το κύρος των εκλογών εκδικάζεται οριστικά και αμετάκλητα από το Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015).

Στο πολιτικό σύστημα της Κύπρου, κανένα εκλογικό σύστημα δεν ορίζεται από το σύνταγμα ούτε και ορίζονται οι εκλογικές περιφέρειες. Η Βουλή ρυθμίζει τις όποιες ρυθμίσεις. Μέχρι το 1979 ίσχυε το πλειοψηφικό σύστημα, το οποίο αντικαταστάθηκε αρχικά από το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής (Νόμος 72 του 1979) και αργότερα από ένα σύστημα που προσομοιάζει στην απλή αναλογική (Νόμος 11(I) του 1996), αφού η πλειοψηφία δεν εξασφάλιζε την αντιπροσώπευση της μειοψηφίας και οδηγούσε σε άδικη και άνιση κατανομή των εδρών, μη συναρτώμενη με την πραγματική δύναμη των κομμάτων.

Στην Κύπρο, είναι υποχρεωτικό ότι για να θέσει κάποιος υποψηφιότητα για βουλευτής πρέπει

- Να είναι πολίτης της Δημοκρατίας
- Να είναι πάνω από 25 ετών
- Να μην έχει καταδικαστεί για κανένα ποινικό αδίκημα
- Να μην έχει στερηθεί τη εκλογιμότητα λόγω εκλογικού αδικήματος
- Να μην πάσχει από διανοητική νόσο

Ο βουλευτής έχει ασυμβίβαστη ιδιότητα όπως και ο υπουργός, ο δήμαρχος, το δημοτικό συμβούλιο, τα μέλη των ενόπλων δυνάμεων ή των σωμάτων ασφαλείας. Πριν από την ανάληψη των καθηκόντων τους οι βουλευτές υπόσχονται σε δημόσια συνεδρίαση ότι θα έχουν πίστη στο σύνταγμα και στους νόμους. Θα διατηρούν τη ακεραιότητα της Δημοκρατίας. Τα προνόμια που απολαμβάνουν είναι τα εξής (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015)

- Το ανεύθυνο των βουλευτών. Γύρω από την όποια γνώμη εξέφρασαν ή ψήφο τους.
- Ασυλία όπου χωρίς την άδεια από το Ανώτατο Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να διωχθούν ή να συλληφθούν και να φυλακισθούν. Τέτοια άδεια δεν απαιτείται για αδικήματα που επισύρουν ποινή θανάτου ή φυλάκισης πέντε ετών και άνω, εφόσον ο αδικοπραγής καταλήφθη επ' αυτοφώρω.

Προκειμένου να μπορούν να ασκούν το λειτούργημά του χωρίς κανένα εμπόδιο, έχουν τη βουλευτική αποζημίωση από δημόσιο ταμείο και κάποιες ατέλειες που ορίζονται από το Νόμο.

Στο πολιτικό σύστημα της Κύπρου, ο Πρόεδρος εκλέγεται από τη πρώτη συνεδρίαση της Βουλής για μια περίοδο. Σε περίπτωση πρόσκαιρης απουσίας του ή όταν εκκρεμεί η πλήρωση του κενωθέντος αξιώματος του Προέδρου, τα καθήκοντά του ασκεί ο πρεσβύτερος βουλευτής, εκτός αν το σώμα αποφασίσει διαφορετικά.

Στη συνέχεια ορίζονται δυο βουλευτές ως γραμματείς και δυο ως

κοσμήτορες. Σε όλες τις εκδηλώσεις της Βουλής, ο Πρόεδρος την αντιπροσωπεύει κι έχει την ευθύνη για τη οργάνωση και τη σωστή λειτουργία της. Διευθύνει και συντονίζει για την ομαλότητα των εργασιών της κι προΐσταται των υπηρεσιών του κοινοβουλίου. Συνεργάζεται με τον Γενικό Διευθυντή της Βουλής και εποπτεύει τις εργασίες τους. Ο Πρόεδρος της Βουλής αντικαθιστά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σε περίπτωση προσωρινής απουσίας ή προσωρινού κωλύματός του (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015).

Η κοινοβουλευτική ομάδα μπορεί να δημιουργηθεί από κάθε πολιτικό κόμμα που έχει βουλευτές ίσους με δώδεκα τοις εκατό όλων των βουλευτών. Η ομάδα αυτή ανακοινώνει στον Πρόεδρο τον εκπρόσωπό της.

Αντίστοιχα, ως αντιπρόσωποι θρησκευτικών ομάδων στην Βουλή, αναφέρονται οι ομάδες των Αρμενίων, των Λατίνων και των Μαρωνιτών εκπροσωπούνταν με εκλεγμένους αντιπροσώπους τους στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση, μέχρι τη μεταβίβαση των νομοθετικών αρμοδιοτήτων της στη Βουλή το Μάρτιο του 1965.

Μέχρι το 1970 η ομάδα τους εκπροσωπούνταν από τρεις αντιπροσώπους τους με ετήσια παράταση της θητείας τους. Η Βουλή το 1970 ψήφισε υπέρ των θρησκευτικών οργάνωσεων και ο Νόμος ορίζει κάθε θρησκευτική ομάδα εκπροσωπείται στη Βουλή με έναν αντιπρόσωπο, που εκλέγεται από τους εκλογείς της οικείας ομάδας σύμφωνα με τις διατάξεις του εκλογικού νόμου. Έτσι από εκείνη τη στιγμή εκλέγονται οι τρεις αντιπρόσωποι κάθε πέντε χρόνια και συμμετέχουν σε Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας, σε συνεδριάσεις της ολομέλειας του Σώματος κι εκφράζουν τις απόψεις τους.

3.2 Διαδικασίες που Ακολουθούνται για την Διάλυση της Βουλής στην Κύπρο

Η Βουλή της Κύπρου, διαλύεται έπειτα τη λήξη των πέντε χρόνων της βουλευτικής περιόδου και έπειτα από απόφαση της ολομέλειας. Η απόφαση αυτή καθορίζει την ημερομηνία διενέργειας των εκλογών, που δεν μπορεί να απέχει λιγότερο από τριάντα και περισσότερο από σαράντα μέρες από την ημερομηνία που λήφθηκε η σχετική απόφαση, καθώς και την ημερομηνία της πρώτης συνεδρίασης της νεοεκλεγόμενης Βουλής, που δεν μπορεί να απέχει περισσότερο από δεκαπέντε μέρες από τις εκλογές (Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015).

3.3 Διαφορές που Παρατηρούνται Σχετικά με τις Διαδικασίες Διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα και στην Κύπρο

Αναφερόμενοι σχετικά στις διαφορές που παρατηρούνται στις διαδικασίες διάλυσης της Βουλής στην Ελλάδα και την Κύπρο, θα λέγαμε πως στην Ελλάδα πρώτιστα, σύμφωνα με το άρθρο 53 1Σ, η λήξη της βουλευτικής περιόδου και αφού έχει ολοκληρωθεί η τετραετία, αποτελεί το μοναδικό τρόπο τερματισμού της Βουλής.

Σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο, όλοι οι Βουλευτές εκλέγονται για θητεία στα τέσσερα (4) χρόνια από τη ημέρα των εκλογών. Έπειτα από προεδρικό διάταγμα, αφού λήξει η βουλευτική περίοδος και με υπογραφή του Υπουργικού Συμβουλίου, οι βουλευτικές εκλογές διατάσσονται σε 30 ημέρες και στις υπόλοιπες 30 η σύγκληση της νέας Βουλής. (Σπυρόπουλου, 1988).

3.4 Στοιχεία Συντάγματος που Λαμβάνονται Υπόψη στην Διάλυση της Βουλής στις Δύο Χώρες και Αναλόγως του Πολιτεύματος της Καθεμιάς

3.4.1 Η Δυαδική Αρχή ως Θεμελιώδης Αρχή του Κυπριακού Συντάγματος

Η δυαδική αρχή ως θεμελιώδης αρχή του Κυπριακού Συντάγματος και η οποία ουσιαστικά υφίσταται έως σήμερα και αναφέρεται στη διάλυση της Βουλής στις δύο (2) χώρες και αναλόγως του πολιτεύματος της χώρας, οριοθετείται ως

- Η Ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κύπρου γίνεται στις 16 Αυγούστου 1960. Μετά ακριβώς από τη Συμφωνία του Λονδίνου συγκροτήθηκε μεικτή συνταγματική επιτροπή που αποτελείτο από αντιπροσωπείες της Ελλάδος (επικεφαλής ο Θεμ. Τσάτσος), της Τουρκίας (Ε.Ερίμ), των Ελληνοκυπρίων (Γλ.Κληρίδης) και των Τουρκοκυπρίων (Ρ.Ντενκτάς) που αποσκοπούσε στο να προτείνει ένα προσχέδιο Συντάγματος σύμφωνα με τις Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου. Η επιτροπή ολοκλήρωσε το προσχέδιο τον Απρίλιο του 1960, η Βασίλισσα της Αγγλίας ενέκρινε την ανεξαρτησία και το Σύνταγμα της Κύπρου ως ο «αποκλειστικός φορέας της συντακτικής εξουσίας» και την 1η Αυγούστου 1960 έγιναν εκλογές για την ανάδειξη της Βουλής των Αντιπροσώπων.
- Το Σύνταγμα της Κύπρου, το οποίο δεν ετέθη υπό την έγκριση του κυπριακού λαού, εκφράζει τρόπον τινά το συμβιβασμό των εμπλεκομένων μερών. Ωστόσο, απέκλινε αισθητά από τις επιδιώξεις των τριών μερών: η Βρετανία ήθελε με κάθε τρόπο να ελέγχει το νέο ανεξάρτητο κράτος, η Τουρκία επιθυμούσε είτε ένα τριζωνικό ομοσπονδιακό κράτος είτε την ένωση ενός μέρους με την Τουρκία και ένα μεγάλο μέρος των ελλήνων πολιτικών την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Χαρακτηριστικό στοιχείο για τη συγκρότηση του νέου κρατικού μορφώματος είναι ότι οι ελληνοκύπριοι και τουρκοκύπριοι δεν συμμετείχαν στις συνθήκες του Λονδίνου και της Ζυρίχης, απλώς οι ηγέτες τους συνυπέγραψαν το Σύνταγμα μαζί με τους προξένους της Ελλάδος και της Τουρκίας και τον βρετανό κυβερνήτη της Κύπρου.
- Συνεπώς, το Σύνταγμα της Κύπρου δεν αποτελεί πρωτογενή κανόνα δικαίου,

αλλά ένα δοτό και παραχωρημένο Σύνταγμα. Σε κανένα από τα άρθρα του δεν αναφέρεται ο λαός ως πηγή εξουσίας.

- Κεντρικό θεσμικό ζήτημα στο κυπριακό Σύνταγμα αποτελεί η προσπάθεια να διατηρηθεί ο κοινωνικός, εθνικός και θρησκευτικός δυισμός, δηλαδή η συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων (της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής). Έτσι, κορυφαία αρχή που διαπερνά το Σ. είναι η δυαδική αρχή. Η δυαδική αρχή προέβλεπε τη συμμετοχή ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων σε αναλογία 10:7 σε όλα τα όργανα του κράτους, αλλά και ένα σύστημα αλληλεξαρτημένων ελέγχων και αρμοδιοτήτων μεταξύ των πολιτειακών οργάνων, έτσι ώστε καμία απόφαση ενός οργάνου ή του αντιπροσώπου μιας κοινότητας να μην μπορεί να ισχύσει αυτόνομα.
- Ποιό είναι το πολιτικό αποτέλεσμα της δυαδικής αρχής (δηλ. της θέσπισης αμοιβαίων μηχανισμών ελέγχου και αλληλένδετων αρμοδιοτήτων); Η αναπαραγωγή των διαφορών ανάμεσα στις δύο κοινότητες και η ανάδειξη του βρετανικού παράγοντα σε ρυθμιστή των σχέσεων. Άλλωστε σχετικό άρθρο παρέβλεπε την πληθυσμιακή συγκρότηση του κυπριακού πληθυσμού, αφού η ελληνοκυπριακή κοινότητα αποτελούσε περίπου το 82% του συνολικού πληθυσμού και η τουρκοκυπριακή το 18%.
- Σημαντική έκφραση της δυαδικής αρχής αποτελούν οι αρμοδιότητες που ασκούνται από κοινού μεταξύ του ελληνοκυπρίου Προέδρου της Δημοκρατίας και του τουρκοκυπρίου Αντιπροέδρου.
- Η δυαδική αρχή αποτυπώνεται έντονα στις σχετικές με τις αρμοδιότητες των οργάνων της εκτελεστικής λειτουργίας διατάξεις, που αφορούν άμεσα στον τρόπο λήψης των αποφάσεων. Έτσι, ο Πρόεδρος δεν συμμετέχει σε ψηφοφορίες λήψης αποφάσεων, αλλά α) παρευρίσκεται και προεδρεύει στις συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και β) θέτει τα διαδικαστικά όρια και το πλαίσιο των επιλογών – καταρτίζει την ημερήσια διάταξη. Επίσης, αν και εκπροσωπεί τη χώρα διεθνώς, οι συμφωνίες που καταρτίζει συνομολογούνται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου. Με άλλα λόγια, ο Πρόεδρος – αν και άμεσα εκλεγμένος – υπόκειται σε πολλούς περιορισμούς λόγω της δυαδικής αρχής.
- Η δυαδική αρχή οδήγησε και σε μια αλληλεξάρτηση αρμοδιοτήτων εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας.
- Για να θωρακιστεί καλύτερα η δυαδική αρχή, τα 48 άρθρα του Σ. που

αναφέρονται σε αυτήν θεωρήθηκαν θεμελιώδη, απαγορεύτηκε δηλαδή η αναθεώρησή τους. Έτσι το Σ. της Κύπρου θεωρήθηκε από νομικής συνταγματικής πλευράς ένα από τα αυστηρότερα Συντάγματα του κόσμου. Αυστηρότητα που ενισχύθηκε από το άρθρο 182.3 που προέβλεπε ότι για την αναθεώρηση των υπολοίπων διατάξεων απαιτείται η πλειοψηφία των 2/3 των βουλευτών της κάθε κοινότητας.

- Η δυαδική αρχή υπήρξε αναποτελεσματική για τη διακυβέρνηση του νησιού γι' αυτό οδήγησε σε πάμπολλες πολιτικές κρίσεις. Μια από αυτές: άρνηση των τουρκοκυπρίων βουλευτών να ψηφίσουν το νόμο περί φόρου εισοδήματος για τον προϋπολογισμό του 1961. Μια άλλη κρίση δημιουργήθηκε από την επιμονή των τουρκοκυπρίων για πλήρη διαχωρισμό των δημοτικών αρχών σε πέντε μεγάλους δήμους της χώρας. Στις 31/12/1962 η τουρκοκυπριακή Συνέλευση ψήφισε νόμο χωριστής αυτοδιοίκησης σε 5 δήμους και οι έλληνες υπουργοί αντέδρασαν επιβάλλοντας ενιαίο σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης. Άλλα παραδείγματα κρίσης είναι η στελέχωση των δημοσίων υπηρεσιών, η ίδρυση στρατού ξηράς, κ.λπ.
- Το Νοέμβριο του 1963 ο Μακάριος (Πρόεδρος της Δ.) πρότεινε 13 σημεία αναθεώρησης του Συντάγματος που αφορούσαν την αποδυνάμωση της δυαδικής αρχής και τη διαπλοκή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των ανώτατων κρατικών οργάνων. Η τουρκοκυπριακή πλευρά αποχώρησε από το Υπουργικό Συμβούλιο και από το δημόσιο τομέα. Μετά την αποχώρηση των τουρκοκυπρίων υπήρξαν σημαντικές θεσμικές αλλαγές: περιορισμένη αναθεώρηση του Σ., καταργήθηκε η ελληνική κοινοτική Συνέλευση και ιδρύθηκε το Υπουργείο Παιδείας, ενώ το Υπουργικό Συμβούλιο αποτελείτο πλέον μόνον από έλληνες υπουργούς.
- Οι τουρκοκύπριοι αποχώρησαν στο βόρειο τμήμα του νησιού, και ίδρυσαν το υβρίδιο της «Προσωρινής τουρκοκυπριακής Διοίκησης». Πρόπλασμα του μετέπειτα τουρκοκυπριακού κράτους που δημιουργήθηκε στο βόρειο τμήμα της Κύπρου μετά την εισβολή του τουρκικού στρατού το 1974.

3.4.2 Η Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών στη Κύπρο

Η Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών είναι η Αρχή με την οποία κατανέμεται η κρατική εξουσία σε περισσότερους φορείς κι αποτελεί βασικό γνώρισμα ενός Δημοκρατικού κράτους δικαίου. Κατά την κλασική τριχοτόμηση των εξουσιών η ενιαία κρατική εξουσία διακρίνεται σε νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική. Η Νομοθετική θέτει τους νόμους, η Εκτελεστική φροντίζει για την εφαρμογή τους, ενώ η Δικαστική εξουσία διέπει την απονομή της δικαιοσύνης (Σπυρόπουλου, 1988).

Κατά το δόγμα της διάκρισης των εξουσιών η άσκηση κάθε λειτουργίας πρέπει να αναλαμβάνεται από διαφορετική εξουσία, από διαφορετική οργάνωση και να αποφεύγεται η σύγχυση, η συγκέντρωση και η διασταύρωση των εξουσιών. Όπως ο Μοντεσκιέ υποστηρίζει στη διδασκαλία του, η διασφάλιση της πολιτικής ελευθερίας επιτυγχάνεται μόνον όταν οι τρεις εξουσίες ανατίθενται και ασκούνται από διαφορετικά όργανα. Αντίθετα όταν συσσωρεύονται σ' ένα όργανο υπάρχει ο κίνδυνος της «τυραννίας».

Τα όργανα λοιπόν που ασκούν τις εξουσίες θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα και να αποφασίζουν εντός των ορίων της αρμοδιότητας τους και να αποφεύγονται υπερβολές που να προέρχονται από άλλα όργανα. Δεν πρέπει να γίνεται κατάχρηση από το όργανο που έχει την εξουσία. Θα πρέπει δηλαδή να προχωρεί μέχρι εκεί που θα συναντήσει τα όρια της άλλης εξουσίας. Έτσι λοιπόν «η εξουσία επιβάλλεται να συγκρατεί την εξουσία». Η εξουσία τους ενός οργάνου σταματά στο σημείο που ξεκινά η εξουσία του άλλου οργάνου.

Η διάκριση των λειτουργιών ανάγεται ήδη στον Αριστοτέλη ο οποίος στα Πολιτικά του αναφέρει ότι σε κάθε πολίτευμα υπάρχουν τρία μέρη, το ένα είναι το βουλευόμενο, το Περί των Κοινών, το δεύτερο το Περί τας Αρχάς και το τρίτο το Δικάζον. Αν και η πατρότητα της αρχής αυτής δεν ανήκει στο Μοντεσκιέ, εντούτοις το όνομα συνδέθηκε με αυτού γιατί της έδωσε ιδιαίτερη έμφαση και τη διατύπωσε με μεγαλύτερη σαφήνεια και πληρότητα.

Η Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών συναντάται στη Γαλλία στην Διακήρυξη του 1789 την οποία αργότερα υιοθέτησε το Σύνταγμα της και ακολούθως υιοθετήθηκε και από όλα σχεδόν τα συντάγματα των σύγχρονων δημοκρατικών χωρών. Είναι γεγονός ότι αυτή η Διάκριση των Εξουσιών δεν υπήρξε ποτέ απόλυτη

αφού τα κράτη κατά την άσκηση των εξουσιών τους προβλέπουν την δυνατότητα για σκοπούς αποδοτικότερης και ταχύτερης λειτουργίας τους, να εκχωρούν εξουσίες τους σε άλλα όργανα για να θεσπίζουν νομοθεσίες (π.χ. να εκδίδονται από την διοίκηση κανονιστικές πράξεις ή κανονισμοί αλλά πάντα με την σύμπραξη της βουλής ή με εξουσιοδότηση του συντάγματος ή νόμου της βουλής).

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας καθιέρωσε την Αρχή της Διάκρισης των Εξουσιών στα άρθρα 46 και επόμενα, στο 61, 136 και 152, με αποτέλεσμα η ανάληψη και η άσκηση κάθε μιας από τις τρεις εξουσίες να είναι προκαθορισμένη. Σε σειρά δικαστικών αποφάσεων έχει αποφασιστεί και νομολογηθεί ότι αποκλείεται η επέμβαση της νομοθετικής εξουσίας, κάτω από οποιονδήποτε μανδύα στην εκπλήρωση του διοικητικού έργου (Σπυρόπουλου, 1988).

Αναμφίβολα κανείς δεν αμφισβητεί το Συνταγματικό ρόλο και την ευθύνη της Βουλής να ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο στην κυβέρνηση του οποίου το περιεχόμενο βεβαίως οριοθετείται τόσο από το σύνταγμα και τους νόμους όσο κι από τον κανονισμό της Βουλής. Άλλο όμως έλεγχος και άλλο παρέμβαση, σύγχυση και διασταύρωση εξουσιών με τον οποίο παραμερίζεται και πλήττεται η βασική αυτή συνταγματική αρχή καλυπτόμενη από τον μανδύα του ελέγχου.

Κατά τη διαδικασία αυτή θα πρέπει και η εκτελεστική εξουσία να επανεξετάσει το δικό της ρόλο, ένα ρόλο που ενδεχομένως άφησε να ασκείται από την άλλη εξουσία, την νομοθετική, μένοντας παρατηρητής και απλώς θεατής στην πρωτόγνωρη και περίεργη αυτή διαδικασία.

3.4.3 Προεδρική Διάλυση Βουλής στην Ελλάδα Βάσει Άρθρου 41

Το άρθρο 41 παράγραφος 1 του Συντάγματος του 1975 είχε ως εξής: «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δύναται να διαλύσει την Βουλήν μετά γνώμην του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, εάν αυτή ευρίσκεται εν προφανεί δυσαρμονία προς το λαϊκόν αίσθημα ή εάν η σύνθεσις αυτής δεν εξασφαλίζει κυβερνητικήν σταθερότητα».

Μια απλή ανάγνωση του άρθρου αυτού κάνει φανερή την ευρεία διακριτική ευχέρεια που δίνεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως προς τη διάλυση της Βουλής. Γι' αυτό το λόγο, ήδη από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψήφισης του Συντάγματος του 1975, η διάλυση της Βουλής αποτέλεσε «καυτό» ζήτημα. Οι αντιρρήσεις στόχευαν κυρίως σε αυτό το συγκεκριμένο άρθρο (41 παράγραφος 1) που έδινε στον Πρόεδρο την αρμοδιότητα να διαλύει τη Βουλή χωρίς προσυπογραφή της κυβέρνησης (άρθρο 35 παράγραφος 2 περ. ε') και μετά από (απλή) γνώμη του Συμβουλίου της Δημοκρατίας (άρθρο 39), εάν η σύνθεσή της βρισκόταν σε προφανή δυσαρμονία προς το λαϊκό αίσθημα ή δεν εξασφάλιζε κυβερνητική σταθερότητα.

Είναι σαφές, λοιπόν, πως το άρθρο 41 παράγραφος 1 του Συντάγματος 1975 καθιέρωνε μια μορφή «προεδρικής» διάλυσης της Βουλής, πράγμα που σημαίνει πως η πρωτοβουλία για τη διάλυση ανήκε ουσιαστικά στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Βέβαια, καθιέρωνε (το άρθρο 41 παράγραφος 1) και δύο κριτήρια (διαζευκτικά), τα οποία, όμως, δεν ήταν παρά σαφώς υποκειμενικά. Στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (και δευτερευόντως, ίσως, στο Συμβούλιο της Δημοκρατίας) εναπόκειται η κρίση του κατά πόσο η Βουλή βρίσκεται «εν προφανεί δυσαρμονία προς το λαϊκόν αίσθημα» ή η σύνθεσή της «δεν εξασφαλίζει κυβερνητικήν σταθερότητα».

Η κρίση, λοιπόν, αυτή του Προέδρου της Δημοκρατίας θα μπορούσε να μείνει ανέλεγκτη, ιδίως σε οριακές περιπτώσεις, που το λαϊκό αίσθημα ή η κυβερνητική σταθερότητα θα ήταν ιδιαίτερα δύσκολο να διαπιστωθούν. Υπήρχε, λοιπόν, η δυνατότητα του Προέδρου να επιβάλει μια «αντιπλειοψηφική» διάλυση της Βουλής, δηλαδή διάλυση που επέρχεται παρά την ύπαρξη και τη θέληση μιας κυβέρνησης που διαθέτει την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας της Βουλής. Για το λόγο αυτό, το άρθρο αυτό καταδείκνυε, σε συνδυασμό με το άρθρο 38 παράγραφος 2 του Συντάγματος 1975 τις ευρύτετες αρμοδιότητες του Προέδρου και, όπως και είναι γνωστό, δε διέφυγε (κανένα εκ των δύο) της αναθεώρησης του 1986, καθώς πολλοί

χαρακτήρισαν αυτές τις αρμοδιότητες ως «υπερεξουσίες» του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Άρθρο 41 παράγραφος 2 – «...δύναται...» ή «υποχρεούται»;

Το άρθρο 41 παράγραφος 2 του Συντάγματος 1975 υπήρξε πεδίο διχογνωμιών ως προς το σαφές νόημά του. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτό «ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δύναται να διαλύσει την Βουλήν, προτάσει της τυχούσης ψήφου εμπιστοσύνης Κυβερνήσεως προς ανανέωσιν της λαϊκής εντολής, προκειμένου να αντιμετωπισθή εξαιρετικής σημασίας εθνικόν θέμα».

Είναι σαφές πως το άρθρο αυτό καθιερώνει τη λεγόμενη «δημοψηφισματική» διάλυση (Δημητρόπουλου, 2001), δηλαδή διάλυση που γίνεται προκειμένου να διεξαχθούν εκλογές, οι οποίες θα λάβουν δημοψηφισματικό χαρακτήρα. Εκλογές, δηλαδή, οι οποίες είτε θα ανανεώσουν τη λαϊκή εντολή στην ίδια κυβέρνηση (που προτείνει τη διάλυση) είτε θα αναδείξουν νέα κυβέρνηση, αποφασίζοντας έτσι (εν είδει δημοψηφίσματος) για την πολιτική γραμμή που ο λαός θέλει, για την αντιμετώπιση ενός εθνικού θέματος εξαιρετικής σημασίας.

Το σημείο, όμως, που προκάλεσε διχογνωμίες είναι το ρήμα «δύναται». Η πιστή γραμματική ερμηνεία της παραγράφου 2 του άρθρου 41 θέλει και πάλι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να έχει μια διακριτική ευχέρεια η οποία συνίσταται στο ότι ο Πρόεδρος μπορεί να επιλέξει εάν θα προβεί στη διάλυση της Βουλής ή θα απορρίψει την πρόταση της Κυβέρνησης προς διάλυση. Επομένως, η κρίση για το αν ένα θέμα είναι εθνικό εξαιρετικής σημασίας δεν εναπόκειται μόνο στην κυβέρνηση, αλλά εμμέσως και στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, εφόσον αυτός μπορεί να μην αποδεχθεί την πρόταση της κυβέρνησης προς διάλυση, ανεξάρτητα από το αν το θέμα είναι όντως εξαιρετικής εθνικής σημασίας.

Όπως, όμως, υποστηρίζει ο Βενιζέλος «Έχω την άποψη ότι και υπό την αρχική διατύπωση του άρθρου 41 παράγραφος 2 η πρόταση της Κυβέρνησης θα έπρεπε να γίνει υποχρεωτικά δεκτή από τον ΠτΔ, εφόσον η συνταγματική αρμοδιότητα για τη χάραξη της γενικής πολιτικής της χώρας (άρθρο 82 παράγραφος 1) και, άρα, για τον προσδιορισμό της σοβαρότητας και το χειρισμό των εθνικών θεμάτων ανήκει αποκλειστικά στην κυβέρνηση. Βέβαια, ιδίως το 1977

υποστηρίχθηκε η αντίθετη άποψη, που αναγνώριζε σοβαρή διακριτική ευχέρεια στον ΠτΔ». Επίσης, αναφέρει πως «η εφαρμογή αυτής της διάταξης το 1977 και το 1985 απέδειξε ότι το άρθρο 41 παράγραφος 2 στεγάζει μια καθαρή μορφή κυβερνητικής διάλυσης».

Άρθρο 37 παράγραφος 4 Σ1975

Άξιο παρατήρησης στο Σύνταγμα του 1975 είναι και το άρθρο 37 παράγραφος 4, ως προς το ζήτημα της διάλυσης της Βουλής, όταν αποτύχουν όλες οι διερευνητικές εντολές. Στην περίπτωση, λοιπόν, αυτή, το 37 παράγραφος 4 του Συντάγματος 1975 προέβλεπε τη δυνατότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας (μετά γνώμην του Συμβουλίου της Δημοκρατίας) να διορίσει Πρωθυπουργό «μέλος ή μη της Βουλής, δυνάμενον κατά την κρίσιν του να τύχη ψήφου εμπιστοσύνης της Βουλής»

Στο εδάφιο β' της ίδιας παραγράφου λέει: « Εις τον ούτω προκριθέντα Πρωθυπουργόν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δύναται να παράσχη και το δικαίωμα διαλύσεως της Βουλής προς διεξαγωγή εκλογών». Υπήρχε, λοιπόν, η δυνατότητα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να μην προβεί στη διάλυση της Βουλής ύστερα από την αποτυχία των διερευνητικών εντολών για σχηματισμό κυβέρνησης. Μπορούσε, έτσι, να «κατασκευάσει» κυβέρνηση αποφεύγοντας τη (μόνη πλέον μετά την αναθεώρηση) λύση της διάλυσης και της εκ νέου διεξαγωγής εκλογών προς ανάδειξη νέας Βουλής.

3.4.4 Κυβέρνηση που Διενεργεί τις Εκλογές στην Ελλάδα Μετά τη Διάλυση της Βουλής

Ποια κυβέρνηση διενεργεί τις εκλογές; Είναι ένα ερώτημα που απασχολεί αρκετά. Η αρχή θα γίνει με το γενικό κανόνα του άρθρου 41 παρ 1 εδ. Β' που αναφέρει ότι «οι εκλογές ενεργούνται από την κυβέρνηση που έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής». Επίσης, στο άρθρο 37 παράγραφος 3 εδάφιο γ', προβλέπεται ο διορισμός υπηρεσιακής προεκλογικής κυβέρνησης, όταν είναι αδύνατος ο σχηματισμός κυβέρνησης. Υπάρχουν, λοιπόν οι εξής περιπτώσεις (Δασκαλάκη, 1992)

- Στην περίπτωση της ομαλής λήξης της θητείας, τις εκλογές διενεργεί η απερχόμενη κυβέρνηση πλειοψηφίας.
- Στην περίπτωση της διάλυσης λόγω αδυναμίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας (32 παράγραφος 4), τις εκλογές διενεργεί η υπάρχουσα κυβέρνηση πλειοψηφίας.
- Σε περίπτωση διάλυσης της Βουλής λόγω αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης η διενέργεια εκλογών γίνεται από την κυβέρνηση συνεργασίας των κομμάτων
- Στην περίπτωση διάλυσης αν πρέπει να αντιμετωπισθεί ένα θέμα εθνικής εξαιρετικής σημασίας όπου οι εκλογές διενεργούνται από τη κυβέρνηση πλειοψηφίας
- Σε περίπτωση καταψήφισης ή παραίτησης δυο κυβερνήσεων ή και κυβερνητικής αστάθειας. Αναφέρονται δυο περιπτώσεις:
 - Αν η διάλυση γίνει στο «νεκρό σημείο» κατά το οποίο έχει παραιτηθεί η δεύτερη, τρίτη κ.ο.κ. κυβέρνηση και δεν έχει ορκισθεί νέα, τις εκλογές διενεργεί υπηρεσιακή κυβέρνηση
 - Αν η διάλυση γίνει ενώ υπάρχει κυβέρνηση (η τρίτη, τέταρτη κ.ο.κ.) εν ενεργεία, τότε η κυβέρνηση αυτή πλειοψηφίας διενεργεί τις εκλογές

Η σπουδαιότητα της διάλυσης της Βουλής έχει φανεί από τις προπαρασκευαστικές διαδικασίες του Συντάγματος του 1975 όπου είχε αναδειχθεί σε

πεδίο πολιτικής και θεωρητικής έντασης. Αναφερόμενοι σχετικά στον όρο Διάλυση Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα μιας χώρας, θα λέγαμε σχετικά πως με τον όρο Διάλυση της Βουλής, νοείται ο τερματισμός του χρόνου θητείας των εκλεγμένων βουλευτών των κομμάτων της Βουλής, για ορισμένους και συγκεκριμένους λόγους.

3.4.5 Βασικές Αρμοδιότητες της Βουλής στην Ελλάδα

- Νομοθετικές αρμοδιότητες
- Αναθεωρεί το σύνταγμα
- Ψηφίζει τον κανονισμό της
- Ψηφίζει τους τυπικούς νόμους
- Κυρώνει διεθνείς συνθήκες
- Αποφασίζει τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος
- Αποφασίζει τη θέση σε ισχύ του νόμου για την κατάσταση πολιορκίας και την αναστολή διατάξεων του συντάγματος
- Παρέχει αμνηστία για πολιτικά εγκλήματα
- Αρμοδιότητες κοινοβουλευτικού ελέγχου

Η βουλή τέλος, ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο στην κυβέρνηση με :

- Ακροάσεις υπουργών, υφυπουργών, άλλων οργάνων
- Ανακοινώσεις και δηλώσεις της κυβέρνησης προς τη βουλή
- Συζητήσεις προ ημερησίας διατάξεως
- Συζητήσεις με πρωτοβουλία βουλευτών
- Αναφορές
- Ερωτήσεις
- Επίκαιρες ερωτήσεις
- Αιτήσεις κατάθεσης εγγράφων
- Επερωτήσεις
- Επίκαιρες επερωτήσεις
- Σύσταση εξεταστικών επιτροπών
- Παροχή εμπιστοσύνης και έκφραση δυσπιστίας προς την κυβέρνηση
- Η βουλή ασκεί επίσης κοινοβουλευτικό έλεγχο επί των ανεξάρτητων αρχών.
- Διοικητικές αρμοδιότητες

4. Κεφάλαιο Τέταρτο : Επίλογος – Συμπεράσματα

Ο λαός εκλέγει τη βουλή, τους αντιπροσώπους της Ελλάδος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης, αποφασίζει επί δημοψηφίσματος. Η σύνθεση του εκλογικού σώματος, είναι συλλογικό όργανο του κράτους και απαρτίζεται από τους πολίτες που έχουν το εκλογικό δικαίωμα.

Ο νόμος δεν μπορεί να περιορίσει το εκλογικό δικαίωμα παρά μόνο αν δεν έχει συμπληρωθεί κατώτατο όριο ηλικίας ή για ανικανότητα δικαιοπραξίας ή ως συνέπεια αμετάκλητης ποινικής καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα. Βάσει τούτων τα προσόντα του εκλογέα είναι το μεν θετικά, να είναι έλληνας πολίτης και να έχει την εκλογική ηλικία τα δε αρνητικά, να μην είναι ανίκανος για δικαιοπραξία και να μην έχει καταδικασθεί για ορισμένα εγκλήματα (Σπυρόπουλου, 1988).

Είναι αδιάφορο αν έχει αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια με γέννηση ή με πολιτογράφηση κλπ. Ο κοινός νομοθέτης έχει καθορίσει ως κατώτατο όριο πολιτικής ενηλικότητας το 18ο έτος της ηλικίας το οποίο συμπληρώνεται την 1/1 του έτους των 18 γενεθλίων. Η συνθήκη του Μάαστριχτ απέμεινε στους πολίτες των κρατών μελών της ευρωπαϊκής ένωσης όχι μόνο το δικαίωμα του εκλέγειν αλλά και το δικαίωμα του εκλέγεσθαι.

Κατά μία αντίληψη η άσκηση ή μη του εκλογικού δικαιώματος εναπόκειται στη διάθεση του δικαιούχου. Κατά άλλη αντίληψη το εκλογικό δικαίωμα είναι αρμοδιότητα. Η αρμοδιότητα είναι δημόσια λειτουργία, που δεν επαφίεται στον δικαιούχο να την ασκεί ή να μην την ασκεί, ανάλογα με τη βούλησή του. Οι δύο αυτές αντιλήψεις έλκουν την καταγωγή τους από τη γαλλική επανάσταση. Το ελληνικό σύνταγμα συνδυάζει και τις δύο αυτές αντιλήψεις.

Ο πολίτης είναι ελεύθερος να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός συγκεκριμένου πολιτικού κλίματος, υπέρ ενός συγκεκριμένου υποψηφίου ή να μην εκφράσει καμία προτίμηση, ρίχνοντας λευκή ψήφο. Οι αρμοδιότητες του εκλογικού σώματος είναι οι εξής

- Η ανάδειξη της βουλής.
- Η ανάδειξη των αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- Η ανάδειξη των αρχών των ΟΤΑ
- Το δημοψήφισμα

Οι συνταγματικές αρχές που διέπουν την ψήφο και την ψηφοφορία σύμφωνα με το άρθρο 51 και 52 Σ είναι:

- Η αρχή της καθολικότητας. Καθολική είναι η ψήφος όταν ανήκει σε όλους τους ενήλικους έλληνες πολίτες χωρίς να απαιτούνται άλλα προσόντα ή ιδιότητες.
- Η αρχή της ισότητας. Η αρχή της καθολικότητας της ψήφου απορρέει από την ισότητα των πολιτών, η οποία νοείται ως μαθηματική ισότητα, ως ισότητα κατ' αριθμόν. Η παράβαση της αρχής της ισότητας της ψήφου με νόθευση του εκλογικού αποτελέσματος (πολλαπλή ψήφος και ψηφοφορία) επισύρει ποινή φυλάκισης.
- Η αρχή της αμεσότητας. Άμεση είναι η ψηφοφορία όταν ο εκλογέας εκλέγει τον βουλευτή απ' ευθείας και όχι όταν εκλέγει άλλους εκλογείς για να εκλέξουν αυτοί τον βουλευτή. Η άμεση ψηφοφορία ολοκληρώνεται σε μία φάση. Η έμμεση σε δύο φάσεις, πρώτα εκλέγονται οι εκλέκτορες οι οποίοι στη συνέχεια εκλέγουν τους βουλευτές.
- Η αρχή της μυστικότητας. Μυστική είναι η ψήφος όταν το περιεχόμενό της δεν δικαιούται να γνωρίζει κανείς άλλος εκτός από τον εκλογέα. Η μυστικότητα εξυπηρετεί τη γνησιότητα της εκλογής, αφού διασφαλίζει το ανεπηρέαστο του εκλογέα. Αντίθετα της μυστικής είναι η φανερή ψηφοφορία, η οποία τονώνει μεν το αίσθημα ευθύνης των εκλογέων, πλην όμως μειονεκτεί κατά το ότι διευκολύνει την άσκηση αθέμιτων επιρροών επ' αυτών και καταλήγει ενδεχομένως στη νόθευση του εκλογικού αποτελέσματος.
- Η αρχή της προσωπικής ψηφοφορίας. Προσωπική είναι η ψήφος όταν δίδεται αυτοπροσώπως από τον ψηφοφόρο και όχι δι' αντιπροσώπου ή επιστολικά.
- Η αρχή της επιστολικής ψήφου. Εισήχθη με τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 για τους εκτός επικρατείας εκλογείς. Το άρθρο 51 παρ.4Σ ορίζει ότι νόμος που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των 2/3 του όλου αριθμού των βουλευτών μπορεί να ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την επικράτεια με επιστολική ψήφο ή με άλλο πρόσφορο μέσο. Ο νόμος αυτός δεν έχει θεσπιστεί ακόμη.
- Η αρχή της ολικής ανανέωσης της βουλής. Με τις βουλευτικές εκλογές η

βουλή αναδεικνύεται ολικώς και όχι τμηματικών. Βουλευτική έδρα που κενώνεται δεν συμπληρώνεται με αναπληρωματική εκλογή εφόσον οι κενές θέσεις δεν είναι περισσότερες από το 1/5 του όλου αριθμού των βουλευτών.

- Η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών. Αποσκοπεί στην διασφάλιση της γνησιότητας της εκλογής, περιλαμβάνεται στο άρθρο 51 παρ.4Σ. Η αρχή αυτή κάμπτεται στην περίπτωση των εκτός επικρατείας εκλογέων που ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα με επιστολική ψήφο. Επίσης αν σε κάποιο εκλογικό τμήμα δεν διενεργήθηκαν οι εκλογές λόγω πχ ακραίων καιρικών φαινομένων τότε διενεργούνται την επόμενη Κυριακή.
- Η αρχή της υποχρεωτικότητας της ψήφου. Δεν εναπόκειται επομένως στη βούληση του ψηφοφόρου αν θα ασκήσει ή όχι το εκλογικό του δικαίωμα. Η κύρωση για φυλάκιση δεν ισχύει για άτομα πάνω από 70 ετών ή για εκλογείς που βρίσκονται σε απόσταση μεγαλύτερη των 200 χιλιομέτρων από το εκλογικό τους τμήμα. Οι κυρώσεις αυτές εφαρμόστηκαν σπανιότατα.
- Η αρχή της γνησιότητας της ψηφοφορίας. Η διάταξη δεν προστατεύει μόνο την ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της λαϊκής θέλησης αλλά και τον ελεύθερο και ανόθευτο σχηματισμό της, κυρίως δε αυτόν.

Η διενέργεια γενικών βουλευτικών εκλογών προκηρύσσεται με προεδρικό διάταγμα το οποίο προσυπογράφεται από το υπουργικό συμβούλιο. Η προεκλογική περίοδος αρχίζει την 12η ημέρα πριν από τη λήξη της βουλευτικής περιόδου ή την ημέρα δημοσίευσης του διατάγματος της διάλυσης της βουλής. Οι προτάσεις υποψηφιοτήτων υποβάλλονται στον Πρόεδρο του κατά τόπο αρμόδιου Πρωτοδικείου, το αργότερο 9 ημέρες από την έναρξη της προεκλογικής περιόδου.

Αναφερόμενοι σχετικά στον όρο Διάλυση Βουλής στο Κοινοβουλευτικό Σύστημα μιας χώρας, θα λέγαμε πως με τον όρο Διάλυση της Βουλής, νοείται ο βεβαιούμενος με προεδρικό διάταγμα τερματισμός του χρόνου θητείας των βουλευτών που πραγματοποιείται είτε με τη λήξη της βουλευτικής περιόδου είτε σε προηγούμενο χρονικό σημείο κατά τη διαδικασία και τους λόγους που ορίζει το Σύνταγμα και πάντοτε ταυτόχρονα με την προκήρυξη εκλογών, προκειμένου να επέλθει ανανέωση της σύνθεσης του Κοινοβουλίου (Δημητρόπουλου, 1992). Γενικότερα και βάσει των ανωτέρω, θα λέγαμε πως ο θεσμός της διάλυσης της Βουλής στην Ευρώπη, έχει διαμορφωθεί ποικιλοτρόπως σε κάθε χώρα.

Οι διάφορες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές καταστάσεις διαμορφώνουν αυτή την εξέλιξη. Η πολιτική και πολιτισμική ιστορία του κάθε τόπου

επιδρά σημαντικά. Έτσι στη Γερμανία για παράδειγμα, δεν αναφέρεται καμία δημοψηφισματική διάλυση όπως στο Ελληνικό Σύνταγμα.

Γενικώς η διάλυση της Βουλής που προβλέπεται από το ισχύον Σύνταγμα είναι ένας τρόπος για να ξεπερνά το Κοινοβούλιο την κυβερνητική κρίση. Το Σύνταγμα τη θεωρεί ως την τελευταία λύση για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα, πραγματοποιείται δηλαδή μόνο αν δε σχηματιστεί κυβέρνηση ή σταθερή κυβέρνηση. Συνδέεται πολύ στενά με την αρχή της δεδηλωμένης, την αρχή της απόλυτης πλειοψηφίας στη Βουλή για να σχηματιστεί κυβέρνηση (Σ 37, 38 41 παρ.1) (Βενιζέλου, 1991).

Τέλος, σημειώνεται πως η Βουλή της Κύπρου, διαλύεται έπειτα τη λήξη των πέντε χρόνων της βουλευτικής περιόδου και έπειτα από απόφαση της ολομέλειας. Η απόφαση αυτή καθορίζει την ημερομηνία διενέργειας των εκλογών, που δεν μπορεί να απέχει λιγότερο από τριάντα και περισσότερο από σαράντα μέρες από την ημερομηνία που λήφθηκε η σχετική απόφαση, καθώς και την ημερομηνία της πρώτης συνεδρίασης της νεοεκλεγόμενης Βουλής, που δεν μπορεί να απέχει περισσότερο από δεκαπέντε μέρες από τις εκλογές.

Βιβλιογραφία- Πηγές

- Α. Δημητρόπουλου, «Η διάλυση της Βουλής» Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1992
- Α. Δημητρόπουλου «Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου» Θ' Έκδοση, Αθήνα 2001
- ΕΥ. Βενιζέλου «Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου», 1991
- Κ. Μαυριά «Ζητήματα λειτουργίας του πολιτεύματος» Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1993
- Βλ. Ι Παπαρηγορίου : « Λαϊκή κυριαρχία και κοινοβουλευτισμός στην Αγγλία», εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα- Θεσ/νικη 2006
- Γ. Δασκαλάκη «Η διάλυση της Βουλής και η αρχή του ελάχιστου θεσμικού κόστους» 1992
- Γ. Παπαδημητρίου «Η διάλυση της πρώτης μεταδικτατορικής Βουλής» Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα Αθήνα- Κομοτηνή 1978
- Ν. Ρωτή «Η διάλυση της Βουλής. Παραμορφώσεις του θεσμού στην Ελλάδα» Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1980
- Φ. Σπυρόπουλου «Τρίτη διερευνητική εντολή ή διάλυση της Βουλής;, σε Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου» Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1988
- Π. Τσίρη «Ο θεσμός της διαλύσεως του Κοινοβουλίου» 1983
- Π. Τσίρη «Η λειτουργία του θεσμού της διαλύσεως του Κοινοβουλίου στο σύγχρονο κοινοβουλευτικό κράτος» ΕΔΔ. 1984
- ΕΥ. Βενιζέλου «Το κοινοβουλευτικό πολίτευμα και η λειτουργία του κατά το Σύνταγμα του 1975/1986» 1987
- ΑΡ. Μάνεση «Η συνταγματική αναθεώρηση του 1986. Μια κριτική αποτίμηση της νομικοπολιτικής της σημασίας» 1989
- Φ. Σπυρόπουλου «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ως 'ρυθμιστής' του πολιτεύματος» 1990

- Φ. Βέγλερη «Η διαρρύθμιση της εκτελεστικής εξουσίας κατά το σχέδιο του νέου Συντάγματος, το Σύνταγμα 1975»
- ΕΥ. Βενιζέλου «Η λογική του πολιτεύματος και η δομή της εκτελεστικής εξουσίας στο Σύνταγμα του 1975» 1980
- ΑΡ. Μάνεση «Η νομικοπολιτική θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά το κυβερνητικό σχέδιο Συντάγματος. ΝοΒ 1975»
- ΕΥ. Βενιζέλου «Η διάλυση της Βουλής. Από το Σύνταγμα του 1975 στην αναθεώρηση του 1986» Θεσσαλονίκη 1986
- ΕΥ. Βενιζέλου «Η διάλυση της Βουλής και το Σύνταγμα του 1975 στην πρόταση αναθεώρησης του 1985/1986» 1985
- Β. Κ. Βολουδάκη «Επικαιρικά Συνταγματικά ζητήματα (1983- 1994)» Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1994
- Α. Μανιτάκη «Ερμηνεία του συντάγματος και λειτουργία του πολιτεύματος» Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα., 2004
- Ιστοσελίδα υπουργείου Εσωτερικών, [www. Minpress.com](http://www.Minpress.com)
- Στοιχεία για την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πολίτευμα της Κύπρου, πρόσβαση στο www.cyprus.gov.cy, 2015
- Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2009, πρόσβαση στο www.kalpes.gr
- Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2012, πρόσβαση στο www.kalpes.gr
- Διάλυση Βουλής των Ελλήνων, Βουλευτικές Εκλογές, 2014, πρόσβαση στο www.kalpes.gr